

فصلنامه علمی فرهنگی
شماره ۲ - پاییز ۱۳۹۵

شماره مجوز: ۹۵-۲-۴۳۲
صاحب امتیاز

حبیب اله رضایی

مدیر مسئول

حبیب اله رضایی

سردبیر

محمدرضا یزدان خواه فرد

مدیر اجرایی

محمد اسماعیل حاجی نژاد

هیئت تحریریه

علیرضا طاهری، محمد اسماعیل حاجی نژاد،

محمد رضا یزدان خواه فرد،

حبیب اله رضایی، زهرا آموزشی،

سحر قنبری، اطهر امید،

سعیده دریا زاده، عطیه فقیهی

استاد مشاور

دکتر نیکو یمانی

صفحه آرا و طراح جلد

محمد علی نریمانی

۰۹۱۳۳۱۰۸۲۱۳

تماس با ما

در صورت تمایل به همکاری و یا ارائه هر

گونه انتقاد و پیشنهاد با استفاده از ایمیل

behdis1395@gmail.com

و یا شماره ۰۹۱۹۳۱۲۰۷۴۸

ما را در جریان بگذارید.

پنجشنبه ۱۳ شهریور ۱۳۹۵
شماره ۲

فهرست مطالب

۲ سخن سردبیر

۳ علمی

۴ مقاومت در برابر تغییر

۸ جایگاه علم و علم آموزی

۹ نقدی بر طرح تحول

۱۳ ترفند ایجاد نیم فاصله

۱۴ نقش خودکارآمدی در فعالیت های پژوهشی

۲۱ راست چین کردن خطوط

۲۲ رویکرد یادگیری

۲۶ کاربرد نظریه های یادگیری در طراحی محیط های یادگیری الکترونیکی

۳۱ عسل در قرآن و طب سنتی

۳۷ اخبار و گزارش همایش های مرتبط با آموزش پزشکی

۳۹ فرهنگی

۴۰ پیشگیری از ناکامی در ازدواج

۴۴ حدیث

۴۵ انتخاب دانشجوی نمونه

۴۶ حکایات و داستان های آموزنده

۴۹ از دفتر هم اندیشی استادان چه خبر

۵۱ الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت در جهت اقتصاد مقاومتی: بین المللی سازی

آموزش علوم پزشکی

۵۳ سخنان دانشمندان

۵۴ ویژه زوجین

سخن سرديبر

تحول و نوآوری در آموزش علوم پزشکی

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

چراغ دل به نور جان بر افروخت
به نام خداوندی که قلم را آفرید و آن را شایسته سوگند
خویش قرار داد. به نام یگانه آفریدگاری که انسان را به
زیور «اندیشه» و «تفکر» آراست و او را امانتدار این ودیعه
الهی قرار داد و با سلام و درود به اصحاب فکر و فرهنگ
و پیشتازان علم و معرفت.

بار دیگر فصل زمستان از راه می رسد، فصلی که هر
سال همین موقع می آید، کوله بارش را جمع می کند و
به سوی پاییز می آید. فصلی که نوید بخش بهار انقلاب
است، حدیث انقلاب ملتی که قله‌های سربلند ایثار و
حماسه و شرف را در راه دفاع از کیان مکتب خویش
در نور دیده است، حکایت ماندگار دلاوری شهیدان و
شاهدانی است که با خون و جانشان سطر سطر تاریخ
این مرز و بوم اسلامی را نگاشته‌اند. وقتی صدای پای
زمستان از کوچه پس کوچه های خاطره ها به گوش می
رسد، گویی شهیدانند که آمده اند برای بیعت دوباره برای
هشدار و تذکر و بیداری.

طرح تحول نظام سلامت از مدت ها قبل در دوره ریاست
جمهوری جناب آقای حسن روحانی کار خود را در چهار
فاز شروع کرده است و گام های اساسی در این خصوص
برداشته شده است. تحول در درمان، تحول در بهداشت،
تغییر تعرفه های نظام سلامت و تحول در آموزش علوم
پزشکی چهار فاز اصلی این طرح می باشند. تحول و
نوآوری در آموزش علوم پزشکی توجه ویژه خود را بر

امر آموزش معطوف کرده است و در این خصوص
مأموریت هایی به کلان مناطق دانشگاهی و دانشگاه ها
به طور ویژه واگذار شده است و باعث ایجاد روح امید و
نشاط در دانشگاه ها گردیده است. هر چند نقدهایی بر
این طرح وارد است اما بر خود لازم می دانیم که کمال
قدردانی خود را از دست اندرکاران این طرح به جا آوریم
و از سایر دست اندرکاران کشوری بخواهیم که همتی
یکپارچه برای به بار نشستن این طرح و راهکارهایی برای
بهبود آن به عمل آورند. گسترش روز افزون دانشگاه
ها، ازدیاد دوره های تحصیلات تکمیلی، افزایش فارغ
التحصیلان دانشگاهی در کشور طی سالیان اخیر، فضا و
بستر لازم را برای افزایش تحقیقات و بهبود کیفیت فراهم
نموده است با امید به اینکه با اکسیر دانایی و توانایی،
مرزهای جدید علم و دانش و پژوهش را درنوردیم و با
پیوند علم و ایمان، قله های رفیع بهروزی و پیروزی و
کامیابی را فتح نماییم و با گام های مصمم و استوار، ایران
جاویدان را سرافراز و سربلند سازیم.
در آخر فرصت را غنیمت شمرده، ضمن قدردانی و
سپاسگزاری از محققین و نویسندگانی که حاصل تلاش
و زحمات خود را توسط این نشریه در اختیار تشنگان علم
و فرهنگ قرار میدهند، از دیگر دانشپژوهان و مشتاقان
علم و معرفت نیز دعوت نمایم تا با ما در این سفره علمی
گسترده مشارکت موثر داشته باشند

محمد رضا یزدانخواه فرد

علمی

مقاومت در برابر تغییر

حبیب اله رضایی
دانشجوی دکتری تخصصی آموزش

در دنیای امروز آموزش پزشکی از تغییرات مکرری که به وجود می آید مستثنی نیست. تغییر در آموزش از اهمیت خاصی برخوردار است. نظام آموزش پزشکی مانند هر سیستم مدیریتی دیگری دارای جان است، رشد می کند و بالنده می شود. نیازمند مراقبت است و مرتباً با پویایی خاص در حال تغییر است. نظام آموزشی نیازمند مدیریت جامع و پایش دائم، برای حفظ کیفیت موجود است و کیفیتی پایدار است که مبتنی بر تغییر و اصلاح دائمی باشد. پیشرفت‌های تکنولوژی، افزایش انفجارآمیز اطلاعات و علوم، لزوم تغییر در نیازهای آموزشی دانشجویان و به تبع آن تغییر در سیستم آموزشی را می رساند.

شیوه ها و مدل های مختلفی برای تغییر رفتار وجود دارد. حال این سوال پیش می آید که چرا با وجود مدل های فراوان تغییر، تغییر به وجود نمی آید یا به صورت کامل ایجاد نمی شود. محققان مقاومت در برابر تغییر را یکی از دلایل عمده ی عدم موفقیت تغییرات می دانند و به طور گسترده به تشریح پدیده مقاومت در برابر تغییر پرداخته اند. الوین زندر به نقل از امیری مقاومت در برابر تغییر را رفتاری تعریف می کند که هدف از آن محافظت در برابر اثرات واقعی و تخیلی تغییر است. زالتمن و دانکن به نقل از امیری در سال ۱۹۲۷ مقاومت در برابر تغییر را اینگونه تعریف می کند:

هر جریانی که هدف از آن پشتیبانی از وضع فعلی است در برابر هر گونه فشار که می خواهد وضع فعلی را تغییر دهد. آشنایی و استفاده کاربردی مدیران تغییر با دلایل مقاومت در برابر تغییر به آنان برای اعمال موفقیت آمیز تغییرات کمک شایانی خواهد نمود. بنابراین هدف از این مقاله، ارائه جامع دلایل مقاومت در برابر تغییر است.

علل مقاومت در برابر تغییر:
دلایل مقاومت در برابر تغییر پس از مرور منابع مرتبط در ۱۶ دسته کلی قرار داده شد. این دسته ها شامل موارد زیر می باشد:
۱- توجه و ادراک انتخابی: تمایل مردم به دریافت انتخابی چیزهایی

است که با سهولت بیشتری با ادراک کنونی آنان از دنیا همخوانی داشته باشد. وقتی که درک از واقعیت در افراد استقرار می یابد این ادراک در مقابل تغییر مقاومت می کند. از میان مظاهر مختلف این مقاومت، می توان به این موضوع اشاره کرد که مردم بیشتر چیزهایی را می خوانند و گوش می کنند که با آن موافقت و آگاهی و اطلاعات مبتنی بر سایر دیدگاهها بیشتر دستخوش فراموشی می شود و بالاخره سوتفاهم در ارتباط با آنچه که با گرایش ها و ارزش های موجود در تضاد است بیشتر روی می دهد. همچنین انگیزه ها، ارزشها و درک افراد از مسایل مختلف، متفاوت است

مخصوصاً اگر پیش زمینه های آنها نیز متفاوت باشد. به عنوان نمونه کارکنان بهداشتی به رفتار از نقطه نظر خودشان مینگردند و تأکید آنها بیشتر بر سلامت و عوامل پزشکی است اما جامعه ممکن است توجه به سایر ارزش ها مانند بقای اقتصادی، آبرو و حیثیت ملی، زیبایی، گرایش به جنس مخالف و توجه به مسائل اعتقادی و اخلاقی و افتخارات خانوادگی را مهمتر بدانند. چشم خود را به روی واقعیت بستن، عدم درک دیدگاه مدیران برای تغییر از سوی کارکنان، مقاومت شناختی، عدم انعطاف در عقاید، پایین بودن تحمل برای اجرای تغییر، ارزیابی متفاوت از موقعیت، ادراکات نامناسب و فقدان

پاسخ های خلاقانه در این دسته قرار می گیرد. مقاومت شناختی بدین معنی است که فرد تحت تأثیر طحوااره های خود، تغییر را به گونه ای درک و تفسیر نماید که در قبال اعمال آن اکراه و عدم تمایل داشته باشد. ادراکات نامناسب بدین معنا که تغییر با درک نیاز و ضرورت آن آغاز نمی شود. بنابراین اولین دلیل مقاومت افراد در برابر تغییر، عدم درک آنان است. این موضوع خود از دو بعد تشکیل شده است: الف- اندیشه کوتاه مدت یا عدم بصیرت بدین معنی که سازمان نتواند ارزیابی صحیحی از وضعیت آینده خود داشته باشد و ب- انکار؛ انکار در واقع رد اطلاعاتی است که مورد انتظار افراد

نمی‌باشد. فقدان پاسخ‌های خلاقانه به سه دلیل مقاومت در برابر تغییر را موجب می‌شود: الف- تغییرات محیطی سریع و پیچیده؛ بدین دلیل که اجازه تحلیل درست موقعیت را نمی‌دهد، ب- تسلیم: تسلیم ذهنیت انفعالی یا تمایل به این باور است که موانع اجتناب‌ناپذیر هستند و ج- بینش راهبردی مبهم: بینش راهبردی مبهم بدین معنی است که میزان حمایت و تعهد مدیران نسبت به اجرای تغییر برای کارکنان روشن نیست یعنی مدیران ارشد تغییر، تعهدی شفاف نسبت به تغییر نشان نداده‌اند.

۲- عادت: گرایش افراد معمولاً در جهتی است که به محرک‌ها به شیوه‌های خو گرفته‌ی خود پاسخ دهند و در حقیقت شیوه تثبیت شده ممکن است برای فرد ارضا کننده باشد. خو گرفتن با شرایط قبلی و عدم تمایل به تغییر روش‌های انجام کار، عدم وجود راحتی با روش جدید، عدم توانمندی انجام کار در وضعیت جدید، ناچار بودن افراد به یادگیری مجدد و عدم تمایل به یادگیری، و تلاش در جهت حفظ وضع موجود و حاکمیت سنت‌ها و روش‌های گذشته در این دسته قرار داده شده است.

۳- علل امنیتی: احساس در معرض خطر قرار گرفتن وضعیت و امنیت شغلی، نگرانی از دست دادن قدرت، اختیار، اعتبار و دیگر داشته‌های فرد در سازمان، ناچار بودن به جابه‌جایی شغلی، از دست دادن کنترل افراد بر امور، از دست دادن آبرو(احساس نارسایی یا تحقیر شدن،

از بابت اینکه راه‌های قدیمی روش‌های خوبی نبوده‌اند)، از بین رفتن کاردانی(احساس اینکه کاردانی و شایستگی موجود فرد پس از ایجاد تغییر دیگر فایده‌ای نخواهد داشت) و دفاع از استقلال در این دسته قرار داده شده‌اند.

۴- علل اقتصادی: معمولاً افراد در مقابل تغییراتی که امکان دارد درآمد آنان را به طور مستقیم یا غیر مستقیم کاهش دهد مقاومت می‌کنند. کاهش پرداخت‌ها، افزایش هزینه‌های مستقیم سازمان، ایجاد هزینه‌های مخرب و عدم توجه به شرایط اقتصادی سازمان در این دسته قرار داده شده است. افزایش هزینه‌های مستقیم سازمان بدین دلیل که ورود کارکنان به وضعیت تغییر، سبب ایجاد اختلال در عملکردهای روزانه آنها می‌گردد و این امر هزینه‌هایی را برای سازمان در بردارد و ایجاد هزینه‌های مخرب بدین معنا که هر تغییری بر روی برخی اقدامات اثر مثبت و بر روی برخی اثر منفی به همراه دارد که در نتیجه نیاز به نادیده گرفتن برخی اقدامات دیگر دارد.

۵- انگیزه پایین برای تغییر: انگیزه پایین می‌تواند ناشی از افزایش هزینه‌ها، ناکامی فردی، نادیده گرفتن کاردانی و مهارت فرد، شکست‌های گذشته و آزرده‌گی تدریجی باشد. آزرده‌گی تدریجی به این علت ممکن است روی دهد که به اشخاص درگیر در تغییر توجه زیاد شود و به بقیه افراد توجهی نشود و یا به علت رفتارهای اعمال شده در تغییرهای گذشته

نسبت به فرد باشد.

۶- علل روانی: ترس از شکست، نگرانی از سیستم پشتیبانی، ترس از ناشناخته‌ها، ترس از تهدید امنیت اقتصادی و عکس‌العمل‌های احساسی(احساس از دست دادن کنترل امور، تخریب و تنش‌زا بودن) در این دسته قرار داده شده است. ترس از ناشناخته‌ها بدین دلیل روی می‌دهد که افراد نمی‌دانند در آینده چه اتفاقی می‌افتد و افراد اعتماد به ماهیت تغییر ندارند و بنابراین از این می‌ترسند که روش جدید ممکن است بهتر نباشد.

۷- عوامل گروهی: عدم هماهنگی و همکاری، عدم تلاش برای به کارگیری همه سرمایه‌های فکری در سازمان، دگرگونی تعاملات بین افراد، فشار همکاران، هنجارهای اجتماعی و عدم توجه به شرایط اجتماعی در این دسته قرار داده شده است.

۸- عوامل فردی: ویژگی‌های شخصیتی کارکنان(خوداحترامی، خودکنترلی، نیاز شدید به کنترل، عدم وجود اعتماد به نفس، وابستگی و...)، نداشتن نیروی جسمانی یا روانی برای انجام کار، عدم دلبستگی مدیران به تحقق تغییر، عدم تعهد کارکنان و احساس تحمیل کار در این دسته است. در زمینه وابستگی می‌توان گفت که وابستگی به خودی‌خودحالتی نامطلوب شمرده نمی‌شود اما هر گاه به سوی ابعاد غیر متعارف و افراطی آن کشیده شود می‌تواند به مقاومت در برابر تغییر منجر شود. اشخاصی که به دیگران وابستگی زیادی دارند، معمولاً

اینکه چه کسی در ابتدا تغییر را شروع کند و گام اول را در این جهت بردارد و همچنین چگونگی مواجهه با افراد یا واحدهایی که بدون هماهنگی با روند تغییر در سازمان و طبق نظر خود اقداماتی را انجام می دهند می باشد. ۱۵- تأمین و بازگشت: مانع دیگری برای تغییر تمایل گروهی از مردم به بازگشت می باشد. هنگامی که در زندگی محرومیت های فراوانی به وجود می آید گروهی از مردم به گذشته ای شادتر فکر می کنند و ممکن است تمایل پیدا کنند که به عصر طلایی خویش برگردند و دورانی را که رفتارهای مطابق با میل خود داشتند از نو تجربه کنند. ۱۶- بی اعتمادی: عدم اعتماد به مدیران تغییر، عدم اطمینان از صحت عملکرد سیستم و عدم خوشبینی کارکنان نسبت به اجرای موفقیت آمیز تغییر در سازمان در این دسته قرار داده شد.

References:

Rezaei H, Haghani F. The causes of resistance to change and solutions to overcome it. Iranian journal of medical education. ۱۳۹۵. [Accepted]

و مکانیزم اجرا به عنوان فرایندی از سیاسی بازی های سازمان در این دسته است.

۱۳- فقدان پشتیبانی: نبود پشتیبانی چشم گیر از جانب سرپرستان مستقیم و یا سازمان، فقدان منابع لازم برای اجرای مناسب تغییر، فقدان مدیریت یکپارچه برای رهبری پروژه های تغییر، عدم استفاده از تیمی شایسته برای تغییر و عدم وجود اطلاعات یا جریان مناسب آن در این دسته قرار می گیرد.

۱۴- موانع فرهنگی و مدیریتی: خط مشی های ادارات، عقاید متناقض، عدم توانایی مدیران در انطباق با تغییرات، عدم انعطاف در شناخت عقاید، عدم درک عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی توسط مدیر، عدم اخذ تصمیمات کلیدی به موقع، نداشتن کنترل روی راه حل ها، واضح نبودن نقش و وظیفه افراد و مشکلات اقدام دسته جمعی در این دسته است. در زمینه خط مشی های ادارات می توان گفت بر اثر اجرای تغییر ممکن است به برخی از ادارات سازمان آسیب برسد و یا مزایای کمتری از تغییر نصیب آنها گردد و به همین دلیل برخی از ادارات تمایلی به تغییر ندارند. تناقض در عقاید به معنی عدم توافق قوی و قطعی در بین گروهها درباره منشأ مشکلات و راه حل های تغییر می باشد. مشکل اقدام دسته جمعی مربوط به چگونگی برخورد با مشکل تصمیم گیری درباره

فاقداعتماد به نفس لازم هستند و این گروه تا زمانی که افراد مورد قبول آنها چیزی را تأیید نکنند، در پذیرش آن مقاومت به خرج می دهند.

۹- نداشتن زمان کافی جهت تمرکز کارکنان بر تغییر: گم کردن زمان (احساس غرق شدن در کارها یا سرعت داشتن بیش از حد جریان کار)، زمان بندی ضعیف (اقدام به تغییر در موقعیت زمانی نامناسب)، وسعت تغییر و کمبود زمان در مقایسه با حجم کار در این دسته است.

۱۰- سهیم نبودن کارکنان در ارزش های حاکم بر تغییر: مورد مشورت قرار نگرفتن مدیران در فرایند طراحی و اجرای برنامه های تغییر، عدم توجه به مشارکت کارکنان در کارکردهای مختلف مدیریتی همچون برنامه ریزی، تصمیم گیری و کنترل و نظارت و عدم توجه به عقاید و ایده های توده های مردم در تصمیمات در این دسته است.

۱۱- فقدان نیاز آشکار: نداشتن آگاهی از ضعف های موجود، نداشتن آگاهی جامع نسبت به نتایج تغییر، عدم درک نیاز به تغییر، عدم توانایی کارکنان به مفهوم سازی ذهنی از تغییرات و نداشتن دلایل کافی (کارکنان دلیلی برای تحول نمی بینند یا مزایای آن را درک نمی کنند) در این دسته است.

۱۲- علل سیاسی: عدم ادراک سیاسی کارکنان یا ادراک بالای سیاسی کارکنان، محیط کاری سیاسی

جایگاه علم و آموزش

محمد رضا یزدان خواه
دانشجوی دکتری آموزش پزشکی

سخنان مقام معظم رهبری در ذیل آورده شده است.
- کشوری که دستش از علم تهی است، نمی تواند توقع عزت داشته باشد.
- به نظر من، دانشجوی موفق کسی است که خوب درس بخواند، خوب تهذیب اخلاق بکند و خوب ورزش بکند. دانشجویان به عنوان نیروهای متخصص در آینده کشور نقش مهمی خواهند داشت.
- اسلام دین «علم» و «پایبندی به ارزشهای معنوی» است.

- باید علم و پژوهش را به عنوان یک باور عمومی در بیاوریم تا یک همت همگانی بر این کار گماشته شود؛ یعنی حقیقتاً مسئله‌ی کل نظام بشود.
- موضوع علم و پژوهش در کشور، یک موضوع جدی است؛ ... از جمله‌ی چیزهایی است که زیرساخت همه‌ی پیشرفتهای کشور در امور توسعه‌ی مادی و صنعتی و به تبع آن مالی و سیاسی و بین‌المللی است.

- ما باید از محاصره‌ی موجود که کشورهای جهان سوم در آن قرار گرفته‌اند، خودمان را خارج کنیم. این فقط وظیفه‌ی ما نیست، بلکه وظیفه‌ی همه‌ی ملت‌های دنیاست که در دوره‌ی ای از کاروان علم عقب ماندند. من اعتقاد راسخم این است که ما می‌توانیم این کار را بکنیم. این مَهر «نمی‌توانیم» و «نمی‌توانید» را که یکی از بخش‌های عمده‌ی سیاست فرهنگی دشمنان بوده، بایستی از ذهن خودمان پاک کنیم.

بحث علم و آموزش از اهمیت و ارزش فوق‌العاده‌ای در دین اسلام برخوردار است تا جایی که نخستین آیاتی که بر پیامبر عظیم‌الشان اسلام (ص) نازل شد، بدین موضوع اشاره نموده است:

«بخوان به نام پروردگارت که (جهان را) آفرید. (همان کسی که) انسان را از خون بسته‌ای خلق کرد. بخوان که پروردگارت بزرگوار است؛ همان کسی به وسیله قلم تعلیم نمود و به انسان آنچه را نمی‌دانست، یاد داد»

از حدیث معروف «اطلبوا العلم و لو بالصین»؛ «علم را طلب کنید، اگر چه در چین باشد». در می‌یابیم که از نظر اسلام طلب علم فریضه‌ای است که جا و مکان خاصی نمی‌شناسد و محدودیت مکانی ندارد.

همچنین این حدیث معروف را بارها شنیده‌ایم که «اطلب العلم من المهد علی اللحد»؛ «ز گهواره تا گور دانش بجوی» که نشان می‌دهد علم آموزشی محدودیت زمانی ندارد.

نیز حدیث بسیار معروف و مشهور پیامبر (ص) را که فرمودند:

«طلب العلم فریضه علی کل مسلم»؛ «علم آموزشی بر هر مسلمانی واجب است».

ضرورت علم و آموزش در جامعه امروز بیش از هر زمانی از اهمیت و جایگاه فوق‌العاده‌ای برخوردار است چنان که مقام معظم رهبری در محافل مختلف درباره اهمیت علم و علم آموزشی بارها و بارها سخن گفته‌اند. گزیده‌ای از

نقدی بر

طرح تحول و نوآوری

در آموزش علوم پزشکی

پزشکی در گذار به دانشگاه های نسل

سوم

محور دو: کارآفرینی و خلق ثروت
دانش بنیان در دانشگاه های علوم
پزشکی در قالب نظام نوآوری (ملی و
منطقه ای)

محور سه: طراحی و توسعه سامانه
محاسبه هزینه تمام شده تربیت نیروی
انسانی در رشته مقاطع مختلف آموزش
عالی سلامت و حمایت از تحقیقات
مرتبط

محور چهار: طراحی و استقرار نظام
تامین و تخصیص مالی پایدار، عدالت
محور و غیر بودجه ای آموزش عالی
سلامت مبتنی بر مطالعات هزینه

علمی در آموزش پزشکی

محور یک: طراحی نظام رصد
حرکت در مسیر مرجعیت علمی در
آموزش علوم پزشکی

محور دو: تدوین سند آینده نگاری
و نقشه راه تحقق مرجعیت در آموزش
علوم پزشکی در افق چشم انداز

محور سه: طراحی و استقرار نظام
نوآوری در حوزه آموزش علوم پزشکی
محور چهار: استقرار مرکز ملی
تحقیقات راهبردی آموزش پزشکی

۲- بسته حرکت به سوی
دانشگاههای نسل سوم

محور یک: بازبینی و بازنگری
ساختار و عملکرد دانشگاه های علوم

طرح تحول و نوآوری در آموزش

علوم پزشکی به عنوان یکی از
فازهای طرح تحول نظام سلامت
در پاییز ۱۳۹۴ آغاز شد. این
طرح در قالب ۱۲ بسته عملیاتی
به دانشگاه ها ابلاغ گردید که هر
کدام از این بسته ها خود دارای
محورهایی بود. برای هر بسته
مجری نیز مشخص شده بود.
دوازده بسته طرح تحول و نوآوری
در آموزش علوم پزشکی در ذیل
همراه با محورهای مرتبط با هر
بسته ارائه شده است:

۱- بسته آینده نگاری و مرجعیت

اثربخشی، بازگشت سرمایه، و افزایش بهره‌وری

۳- بسته آموزش پاسخگو و عدالت محور

محور یک: طراحی و استقرار نظام شناسائی و ارزیابی نیازهای آموزشی مبتنی بر نیازهای جامعه (بار بیماریها و ریسک فاکتورها)، فنآوری های مرتبط با پیشگیری، تشخیص و درمان در حوزه سلامت (مداخلات سلامت) و مرزهای دانش در حوزه سلامت در کشور

محور دو: بازنگری و تدوین برنامه های آموزشی (کوریکولومها) در راستای پاسخگوئی به نیازهای جامعه، فنآوری های تشخیصی و درمانی و مرزهای دانش (مرجعیت علمی) به تفکیک رشته و مقطع تحصیلی

محور سه: طراحی نظام ایجاد حساسیت و انگیزشی مناسب برای سیاستگذاران، ذینفعان، اساتید، دانشجویان، ارائه‌کنندگان خدمات به منظور تحقق هرچه بهتر پاسخگوئی به نیازهای واقعی جامعه و توجه به تعیین کننده های اجتماعی سلامت

محور چهار: طراحی و استقرار نظام برنامه ریزی و مدیریت تربیت نیروی انسانی علوم پزشکی

۴- بسته توسعه راهبردی، هدفمند و ماموریت‌گرای برنامه های آموزش عالی سلامت

محور یک: بازنگری و ارتقای راهبردی و ماموریت‌گرای برنامه های آموزش علوم پزشکی

محور دو: توسعه رشته ها و مقاطع تحصیلی علوم پزشکی مبتنی بر اسناد

بالادستی

محور سه: شناسایی ظرفیت های فرابخشی حوزه سلامت به منظور توسعه برنامه های میان رشته ای

محور چهار: طراحی و استقرار نظام تربیت نیروهای حدواسط

۵- بسته آمایش سرزمینی، مأموریت‌گرایی، تمرکز زدایی و ارتقای توانمندی دانشگاه ها

محور یک: ماموریت محور نمودن مناطق آمایش سرزمینی

محور دو: گسترش محیطی آموزش عالی سلامت در کشور

محور سه: طراحی و اجرایی سازی الگوهای واسپاری خدمات آموزش عالی علوم پزشکی به بخش غیردولتی

محور چهار: اجرای نظام اعتباربخشی آموزشی مراکز و برنامه های آموزش مداوم و آموزشهای

مهارتی و حرفه ای در نظام سلامت

۶- بسته اعتلای اخلاق حرفه ای محور یک: طراحی و اجرای مدل

بومی برنامه درسی مبتنی بر ارزش محور دو: طراحی و استقرار نظام دیده بانی، نیازسنجی، آسیب شناسی، و ارتقاء ارزش ها و اخلاق حرفه ای

پزشکی در نظام آموزش عالی سلامت محور سه: تدوین و اجرای برنامه جامع مدیریت کوریکولوم پنهان برای

نهادینه سازی ارزش ها و اخلاق حرفه ای در موسسات آموزش عالی سلامت

محور چهار: ترویج و توسعه زیرساخت های اخلاق حرفه ای در مراکز آموزش عالی نظام سلامت

۷- بسته ی بین المللی سازی آموزش علوم پزشکی

محور یک: تدوین و بسترسازی برای استقرار نقشه آمایش بین المللی آموزش علوم پزشکی کشور

محور دو: طراحی مسیر راه (Road Map) و اجرایی سازی شبکه تبادلات علمی و برنامه های آموزشی مشترک با دانشگاه های معتبر جهان

محور سه: طراحی و ساماندهی پورتال آموزش علوم پزشکی کشور (EducationIran) به منظور معرفی ظرفیت آموزش عالی سلامت کشور در سطح دنیا

محور چهار: اعتباربخشی بین المللی دانشگاهها و موسسات آموزش علوم پزشکی کشور

۸- بسته توسعه آموزش مجازی در علوم پزشکی

محور یک: طراحی، راه اندازی و استقرار دانشگاه مجازی علوم پزشکی

محور دو: طراحی استانداردهای فرایندی آموزش مجازی علوم پزشکی و اعتباربخشی برنامه های مربوطه

محور سه: تدارک و تامین زیرساخت ها و منابع فیزیکی، اطلاعاتی و انسانی لازم برای توسعه آموزش مجازی

محور چهار: ظرفیت سازی در برنامه ها و کوریکولوم های متداول آموزشی به منظور ارائه و ارزیابی

قسمتی از برنامه ها و کوریکولوم ها به صورت مجازی با تاکید بر رشته مقاطع تحصیلات تکمیلی

۹- بسته ارتقاء نظام ارزیابی و آزمون های علوم پزشکی

محور یک: ارتقای آزمونهای علوم پزشکی با بهره مندی از تجربیات بین المللی

طرح رتبه بندی آموزشی دانشگاهها
(راد ۲)

در زمینه مزیت های طرح تحول می توان بیان کرد که پس از ۳۵ سال رکود در آموزش علوم پزشکی کشور و وجود مشکلات فراوان در این سیستم و نارسایی هایی در تربیت دانشجویان خودکارآمد و متفکر لزوم تحول در آموزش علوم پزشکی به خوبی احساس می شد. همچنین نیازهای جدید در نظام سلامت به وجود آمده است و برنامه های تحول برای ارتقای پاسخگویی آموزش به این نیازها تدوین شده است. ارسال بسته های تحول به دانشگاه ها روحیه ای تازه به دانشگاه ها بخشیده است چرا که تمامی دانشگاه ها موظف به درگیر کردن اعضای هیئت علمی خود در این طرح بودند و مسئولیت بسیاری از بسته ها به این افراد واگذار شد. افراد هیئت علمی با تشکیل کارگروههای متعدد، کارکردن با یکدیگر و یادگیری از یکدیگر را در خود تقویت کردند. با بررسی روند محقق شدن محورهای بسته های

۱۱- بسته توسعه و ارتقای زیر

ساخت های آموزش علوم پزشکی
محور یک: بستر سازی برای کمال و تعالی (Excellence) رشته های علوم پزشکی به ویژه علوم نوین و بین رشته ای در شرایط پسا تحریم
محور دو: نقشه راه بقا برای تقویت زیر ساخت های تجهیزاتی گروههای آموزشی دست اندرکار تربیت دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری تخصصی

محور سه: طراحی و اجرای سیستم اطلاعات یکپارچه آموزش علوم پزشکی کشور

محور چهار: تقویت زیر ساخت های تجهیزاتی بیمارستانهای آموزشی و

مراکز ارائه خدمات درگیر در آموزش

۱۲- برنامه پایش بسته های تحولی

محور یک: طراحی و پیاده سازی مدل جامع و ادغام یافته و سامانه ارزیابی و نظارت بر فعالیت دانشگاهها در راستای تحقق سیاست های دوازده گانه برنامه

محور دو: طراحی و پیاده سازی

محور دو: ارتقاء مرکز سنجش

آموزش پزشکی به منظور بهبود فرآیند پذیرش، سنجش و ارزشیابی

محور سه: تحول در نظام پذیرش دانشجویان علوم پزشکی با تاکید بر مقاطع تحصیلات تکمیلی

محور چهار: طراحی و پیاده سازی

نظام ارزیابی نهایی و تأیید صلاحیت حرفه ای دانش آموختگان علوم پزشکی در راستای ارتقاء کیفیت آموزش پزشکی

۱۰- بسته اعتباربخشی موسسات و

بیمارستان های آموزشی

محور یک: طراحی و اجرای برنامه

اعتباربخشی موسسه ای دانشگاهها و

دانشکده های علوم پزشکی

محور دو: طراحی و اجرای برنامه

اعتباربخشی موسسه ای مراکز آموزشی

درمانی (مراکز ارائه خدمات آموزشی)

محور سه: اعتباربخشی برنامه های

آموزشی در دانشگاههای علوم پزشکی

کشور

محور چهار: استانداردسازی

فرایندهای آموزش علوم پزشکی

آموزش پزشکی به وفور وجود دارند و دانشگاهها از این ظرفیت بالقوه استفاده مناسب را نمودند. و نکته آخر این که همکاری بین بخشی در بین دانشگاه ها کیفیت لازم را نداشت و باید در این زمینه تدابیری اندیشیده شود. به عنوان نمونه اگر نامه ای برای همکاری سایر دانشگاهها از طرف یک دانشگاه فرستاده می شد به ندرت دیده می شد که دانشگاه ها به آن نامه جواب دهند. در مجموع می توان گفت که این طرح، طرح بسیار مناسب برای ارتقاء آموزش علوم پزشکی کشور است و باید حمایت های مالی و علمی مناسب از این طرح صورت پذیرد و از تمام ظرفیت های موجود در کشور برای رفع کاستی های موجود در آن نهایت بهره را برد.

حبیب اله رضایی

دانشجوی دکتری تخصصی

آموزش پزشکی

نامه های بیشتر جایگاه خود را ارتقا می دادند. همچنین باید هر دانشگاه حداقل دو نفر را مسوول بارگذاری مستندات می نمود که این موضوع نیز یکی از نقاط ضعف این برنامه بود. موضوع دیگری که بدان توجه نشده است بحث حجم فعالیت ها در دانشگاههای کوچک بود. مشاهده شده است که یک دانشگاه که تعداد اعضای هیئت علمی آنها کم است یک عضو هیئت علمی باید در چندین بسته فعالیت می نمود و این موضوع وقت زیادی را از عضو هیئت علمی می گرفت و آموزش دانشجویان تحت تأثیر مشغله کاری اساتید قرار می گرفت. یک نکته که توجه آن از دیدگاه سیاست گذاران این طرح غافل ماند عدم استفاده از نیروی تخصصی در دانشگاهها برای هدایت بسته ها بود و بسیار مشاهده می شد که اساتید و مسوولین دانشگاهها با واژه ها آشنایی نداشتند و کسی برای راهنمایی آنها نیز وجود نداشت و عضو هیئت علمی باید زمان زیادی را صرف یادگیری پیرامون یک موضوع می نمود در حالی که در کشور متخصصان

تحول در آموزش علوم پزشکی متوجه خواهیم شد که بسیاری از محورهای این طرح به هدف خود رسیده اند و در حال هدف گذاری مجدد برای اقدامات آتی خود هستند. اما با این حال باید به نقاط ضعف موجود در این طرح نیز اشاره نمود که انشاءالله جهت رفع این مشکلات اقدام مقتضی صورت گیرد. با توجه به تدوین مناسب بسته ها اما در همان ابتدا نقاط ضعفی در آنها به چشم می خورد بسیاری از بسته های طرح تحول با همدیگر همپوشانی داشتند و این باعث هدر رفت نیروی انسانی در نظام سلامت می شود به عنوان مثال محورهای بسته ی آموزش پاسخگو همپوشانی بسیاری با محورهای بسته توسعه راهبردی، هدفمند و مأموریت گرای برنامه های آموزش عالی سلامت دارد. در بسیاری از بسته ها، محورها به عنوان مأموریت ویژه به یکی از دانشگاههای علوم پزشکی کشور واگذار شده بود اما باز دانشگاه های دیگر در این زمینه کار می کردند که این موضوع نیز باعث هدر رفت منابع بود. دو سامانه برای پایش دانشگاه ها از نظر فعالیت در بسته های تحول در نظر گرفته شده است که هر ماه باید دانشگاهها اطلاعات خود را در این دو سامانه بارگذاری نمایند یکی برای بارگذاری نامه ها و برگزاری جلسات بود و یکی برای پایش برنامه عملیاتی و به نظر می رسد که سامانه پایش نامه ها را به راحتی می شد در این سامانه اقدام نمود و بعضا مشاهده شده بود که بعضی دانشگاه ها به علت بارگذاری

آموزش ایجاد نیم فاصله در ورد Microsoft Word

می توانم

نیم فاصله

می توانم

فاصله کامل

می توانم

ترفند ایجاد نیم فاصله

در پاورپوینت، اکسل و انواع فرمهای اینترنتی

محمد اسماعیل حاجی نژاد

دانشجوی دکتری آموزش پزشکی

که در اینصورت نیم فاصله ایجاد شده بطور صحیح تقریباً در تمامی برنامه‌های آفیس و اینترنت قابل اجرا بوده و با بهره‌گیری از آن می‌توانید به تایپ خود ادامه دهید. شما می‌توانید از این ترفند برای ایجاد نیم فاصله در کلمات فارسی تایپ شده حتی در کادر جستجوی گوگل نیز استفاده کنید!

منبع:

<http://www.bargozideha.com>

Medicalteacher.blog.ir

یکی از مشکلات عمده‌ای که بسیاری از کاربران هنگام تایپ فارسی با آن روبرو هستند ایجاد نیم فاصله بین حروف یا کلمات در نرم افزارهایی همچون پاورپوینت، اکسل و انواع فرمهای اینترنتی است. چنانچه از کلیدهای "Ctrl" به همراه "-" در نرم افزارهای ذکر شده استفاده کنیم به نتیجه نخواهیم رسید چون این ترفند معمولاً در برنامه Microsoft Word کاربرد دارد. برای رفع این مشکل می‌توان از کلیدهای ترکیبی $1+Shift+Ctrl$ یا $2+Shift+Ctrl$ یا $4+Shift+Ctrl$ استفاده نمود

نقش خودکارآمدی در فعالیت‌های پژوهشی

سعیده دریازاده، دانشجوی دکترای تخصصی آموزش پزشکی

تربیتی مورد توجه قرار گرفته است و یافته‌های پژوهشی بسیاری از آن حمایت کرده‌اند. از این رو این نظریه به طور وسیعی در رشته‌ها و زمینه‌های مختلف از جمله تحقیقات تربیتی مورد توجه قرار گرفته است و به بررسی اشکال پیچیده تری از رفتارها و ویژگی‌های شخصی از جمله خودکارآمدی پرداخته است بر اساس این نظریه، بین خودکارآمدی و عملکرد فرد در ارائه وظایف محوله ارتباط نزدیکی وجود دارد. همچنین خودکارآمدی واسطه بین دانش و عملکرد افراد است. تولیدات علمی به عنوان یکی از مباحث

بلکه به داشتن باور به توانایی انجام کار اشاره دارد. منظور از خودکارآمدی احساس شایستگی، کفایت و قابلیت در کنار آمدن با زندگی است که برآورده کردن و حفظ معیارهای عملکرد باعث افزایش آن می‌شود و ناکامی در برآوردن و حفظ این معیارها آن را کاهش می‌دهد. بندورا خودکارآمدی را ادراک فرد از درجه کنترل بر زندگی تعریف می‌کند. باورهای افراد نسبت به توانایی هایشان، در تلاش و پشتکار آنها مؤثر است. این نظریه در دو دهه اخیر به طور فزاینده‌ای در رشته‌ها و زمینه‌های مختلف از جمله تحقیقات

آلبرت بندورا (Albert Bandura) روان‌شناس مشهور کانادایی - در سال ۱۹۷۷ در نظریه یادگیری شناختی-اجتماعی (Social-cognitive theory) رفتار انسانی را ترسیم می‌کند و برای اولین بار به مفهوم کاربردی خودکارآمدی (Self-efficacy) می‌پردازد که به باورها یا قضاوت‌های فرد در مورد توانایی‌های خود در انجام موفقیت آمیز وظایف و مسؤولیت‌ها، در موقعیت‌های مختلف شغلی و نه داشتن مهارت

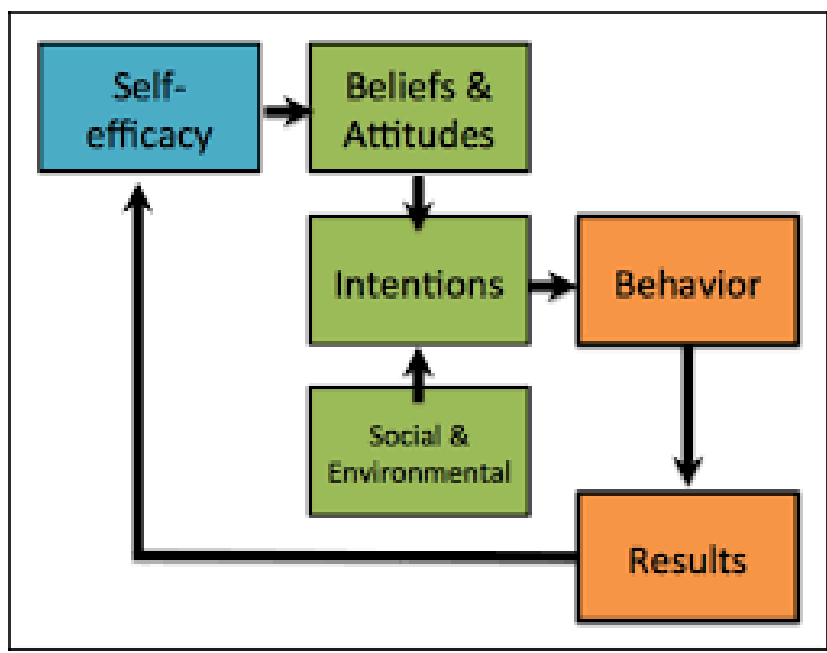
بندورا با استناد به پژوهش‌هایی بیان می‌کند، خودکارآمدی رابطه‌ای مستقیم با عملکرد دارد که خود نیز از متغیرهای اجتماعی و محیطی بسیاری تأثیر می‌پذیرد. در نظریه شناختی-اجتماعی برای رسیدن از سطح یادگیری مشاهده‌ای و وابسته به دیگران، به یادگیری خودتنظیم، باید در منابع انگیزشی بهبود حاصل شود و به بالاترین سطح یک منبع انگیزشی یعنی باورهای خودکارآمدی دست یابد. بنابراین یکی از عوامل مؤثر در رشد باورهای خودکارآمدی عوامل روانشناختی است. بندورا برانگیختگی فیزیولوژیکی و هیجانی را به عنوان یکی از منابع مهم در شکل‌گیری باورهای خودکارآمدی معرفی می‌کند. این مطلب بیانگر نقش متغیرهای روانشناختی در شکل‌گیری باورهای خودکارآمدی است. وی معتقد بود هر چه سطح برانگیختگی فیزیولوژیکی و هیجانی ما بالاتر باشد، احساس کارایی و خودکارآمدی ما با آن تر است. بر این اساس هر چه

و اندازه‌گیری کمی مقالات علمی یکی از روش‌های معمول در سنجش عملکرد پژوهشی محسوب می‌شود. تولید دانش که بخش عمده آن را مقالات چاپ‌شده در مجلات علمی داخلی و خارجی تشکیل می‌دهد از محورهای بسیار مهم این ارزیابی است.

بنابراین در حال حاضر، تربیت دانشجویانی که در فعالیتهای پژوهشی خودکارآمد باشند، مد نظر بسیاری از اساتید، معلمان و دانشمندان علوم تربیتی است. بر این اساس دانشجویان باید کنترل درونی بالا داشته باشند، احساس شایستگی در انجام پژوهش داشته باشند و در زمینه پژوهش خودانگیخته باشند. بنابراین آگاهی اساتید و مربیان از خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان، نقش بسزایی در تربیت دانشجویان پژوهشگر دارد. از این رو بررسی این حیطة و ارزشیابی میزان خودکارآمدی پژوهشی و یا ارائه الگویی برای ارزیابی آن ضروری می‌نماید.

مهم برای دانشگاه‌ها و سازمان‌های علمی است و یکی از شاخص‌های اصلی توسعه علمی هر جامعه‌ای است که دستیابی به آن و نیز افزایش سطح کمی آن از اهداف اصلی این سازمان‌ها است. به عبارت دیگر عامل اصلی در تعیین ظرفیت یک کشور برای رقابت در سطح بین‌المللی و بازارهای جهانی، سطح پیشرفت دانش فنی و پژوهشی آن کشور است. کشورهایی که در فرایند تولیدات علمی و فناوری جهان نقشی بر عهده نداشته باشند و در جهت کسب دانش و آموزه‌های علمی بی‌بهره باشند و اهداف مشخص و تعریف‌شده، همراه با برنامه‌ریزی اجرایی نداشته باشند حتی از یافته‌های دیگران کمتر قادرند استفاده کنند و در صحنه بین‌المللی، توسعه و مدیریت حضور کم‌رنگ‌تری دارند. همچنین برنامه‌ریزی‌های مالی و سازمانی نظام پژوهش در آموزش عالی، بر اساس ارزیابی تولیدات علمی از طریق روش‌های دقیق علم‌سنجی انجام می‌شود

سطح بهزیستی روانی و جسمانی افراد بالاتر باشد، احساس خودکارآمدی بیش تری خواهند داشت .
تنظیم عواطف سبب ایجاد احساس خودکارآمدی در مطالعه و کاهش احساس شکست و جلوگیری از اسناد کلیه شکست ها به خود می گردد و به دانشجویان کمک می کند تا عملکرد تحصیلی مطلوبی در طول تحصیل داشته باشند .

بر اساس یافته های پژوهشی ساختار اجتماعی محیط آموزشی، از جمله تعاملات علمی، بر احساس خودکارآمدی دانشگاهی دانشجویان تأثیر می گذارد و این احساس بر تلاش علمی و عملکرد آنان مؤثر است . بدنبال نظریه یادگیری اجتماعی بندورا بر باور افراد پیرامون توانایی شان در تصمیم گیری و انجام فعالیت بر اساس پیامدها و نتایج احتمالی آن بسیاری از محققان تلاش کرده اند تا عواملی را که موجب افزایش علاقه مندی دانشجویان به اجرای پژوهش و تولیدات پژوهشی در دانشگاهها میشوند، شناسایی کنند . زیرا از جمله مهارت های مهم و اساسی برای دانشجویان به خصوص در مقاطع تحصیلات تکمیلی، پژوهش، یادگیری

پژوهش است. همچنین میان خودکارآمدی دانشجویان و قضاوت اساتید از کارایی آنان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد. پژوهش های اخیر نشان داده است که چندین عامل در انجام دادن فعالیت های پژوهشی مؤثر است که از جمله آنها می توان به محیط آموزشی-پژوهشی، متغیرهای شخصی و متغیرهای شناختی اجتماعی مثل خودکارآمدی پژوهشی و نتایج مورد انتظار پژوهشی اشاره کرد . بسیاری از دانشجویان در مقاطع تحصیلات تکمیلی ملزم به پژوهش هستند و از جمله عوامل فردی که موجب اختلال در توانایی دانشجویان برای انجام دادن پژوهش می شود، تردید و اضطراب است و عاملی است که در افراد با خودکارآمدی پژوهشی پایین در توانایی انجام پژوهش و یادگیری، آموزش و تمایل به انجام پژوهش و همچنین مشارکت علمی بیش تر دانشجویان در این زمینه می تواند اختلال ایجاد کنند و باعث تضعیف

و آموزش است و در بهبود فرایندهای آموزشی و گسترش خدمات علمی در جامعه نقش مهمی دارد. باورها و نگرش های پژوهشی به ویژه باورهای مربوط به خود محقق، در رابطه با پژوهش در این حیطه مورد تأکید است . برای اجتناب یا انجام تحقیق، باورهای پژوهشی افراد بسیار مؤثر است و عامل مهمی برای انجام یا عدم انجام پژوهش است. از نظر لو (Lev) و همکاران خودکارآمدی پژوهشی، احساس اطمینان دانشجویان نسبت به توانایی هایشان و تصور آنها از مهارت های پژوهشی شان است و از مهم ترین

عوامل مؤثر بر انجام

Sources of self-efficacy

1. Mastery experience
  2. Vicarious experience
  3. Social persuasions
  4. Emotional states
- Self-efficacy**

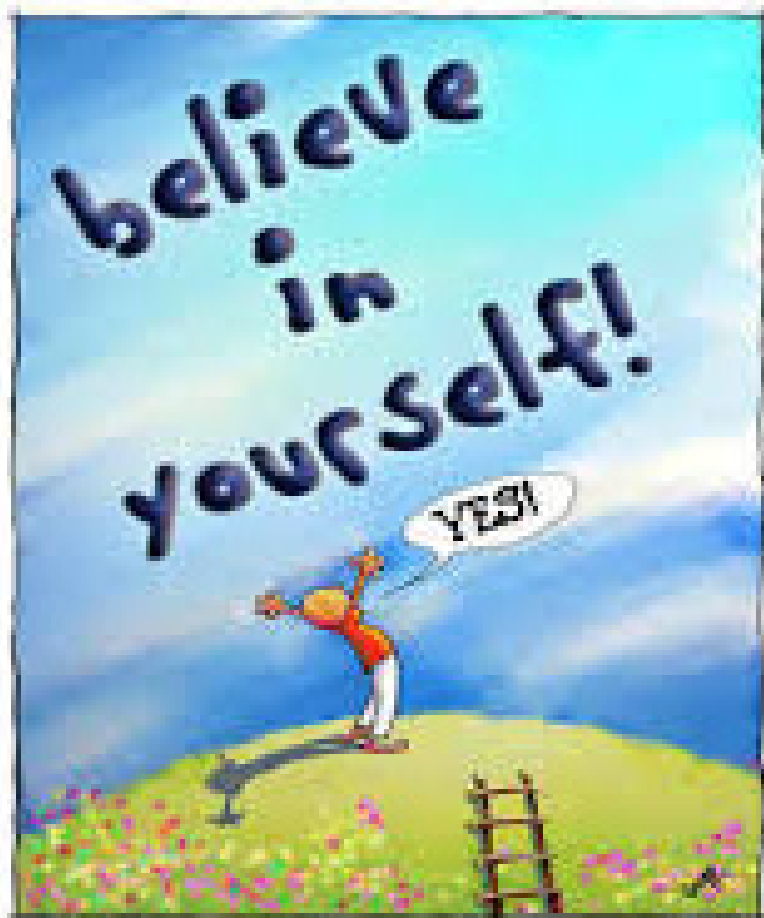
عملکرد آنان شوند .

در مورد خودکارآمدی پژوهشی در دانشجویان و تاثیر آن بر فعالیتهای پژوهشی آنها پژوهش های متعددی مورد مطالعه قرار گرفتند. محیط آموزشی - پژوهشی شامل عوامل آموزشی و میان فردی متعددی است که بر توسعه پژوهشگری در یک نظام آموزشی نقش دارد . همچنین محیط آموزشی - پژوهشی و عوامل اجتماعی از دو طریق بر افراد تاثیر گذار هستند: ۱- محیط آموزشی - پژوهشی و عوامل اجتماعی مطلوب، خودکارآمدی پژوهشی افراد را برای انجام پژوهش

افزایش می دهند. ۲- محیط آموزشی - پژوهشی و عوامل اجتماعی کارآمد، منجر به افزایش نگرش مثبت نسبت به پژوهش و در نتیجه افزایش عملکرد پژوهشی افراد می گردند . بنابراین عوامل اجتماعی دانشگاه و محیط آموزشی - پژوهشی از مهم ترین عوامل اثرگذار بر توسعه پژوهش هستند . بررسی مطالعاتی نشان می دهد که بافت محیط یادگیری بر روی احساس اطمینان دانشجویان نسبت به پژوهش مؤثر است.

از این رو رابطه بین خصوصیات عوامل اجتماعی و محیط آموزشی - پژوهشی

دانشگاه و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان از دو رویکرد قابل بررسی است . رویکرد اول تأثیر مستقیم این خصوصیات بر خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان و رویکرد دوم تأثیر غیرمستقیم عوامل اجتماعی و محیط آموزشی - پژوهشی دانشجویان بر بسیاری از متغیرهای تحصیلی و پژوهشی از طریق میانجیگری نگرش های خود ارزیابانه مانند احساس خودکارآمدی پژوهشی می باشد . محیط آموزشی - پژوهشی و عوامل اجتماعی دانشگاه ، شامل ۸ مؤلفه (محیط آموزشی - پژوهشی، محیط آموزشی، زیرساخت ها و امکانات، کیفیت تدریس، مقیاس عوامل اجتماعی، حمایت اساتید، حمایت هم دوره ایها، حمایت گروه آموزشی) به همراه خودکارآمدی پژوهشی در فعالیتهای پژوهشی دانشجویان موثر هستند. از بین سه متغیر پیش بین محیط آموزشی، زیرساختها و امکانات و کیفیت تدریس، متغیرهای محیط آموزشی و زیرساخت ها و امکانات می توانند پیش بین خوبی برای خودکارآمدی پژوهشی باشد خودکارآمدی پژوهشی ریشه در مباحث انگیزشی و شناختی دارد . از آنجا که در منابع محیط آموزشی - پژوهشی مؤلفه محیط آموزشی بیشترین تأثیر را در سطح شناختی مربوط به خودکارآمدی پژوهشی دارد، طبیعی می نماید که محیط آموزشی بیشترین تأثیر را در پیش بینی خودکارآمدی پژوهشی داشته باشد. از بین سه متغیر پیش بین حمایت اساتید، حمایت هم دوره ای ها و حمایت گروه آموزشی، فقط متغیر حمایت اساتید می تواند

You Can Do It!

به تنهایی پیش بین خوبی برای خودکارآمدی پژوهشی باشد. از آنجا که خودکارآمدی پژوهشی نوعی یادگیری محسوب میشود و اساتید نیز به عنوان مهم ترین منبع اجتماعی تأثیرگذار بر یادگیری دانشجویان هستند، بنابراین خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان میتواند بیشترین تأثیر را از اساتید دانشگاه بپذیرد.

مطابق الگوی شناختی - اجتماعی خود تنظیمی، یادگیری ریشه در منابع اجتماعی دارد. دانشجویان در مقاطع تکمیلی باید با یک تیم پژوهشی شامل استاد راهنما و مشاور همکاری کنند، از این رو حمایت اساتید به عنوان مهم ترین و تأثیرگذارترین عامل در پیش بینی خودکارآمدی پژوهشی شناخته شود. همچنین می توان گفت عملکردها و فعالیت های تحصیلی ابتدا با تکیه بر دیگران انجام می شود و دیگر محور است، به تدریج مستقل و خود محور می گردد.

در مطالعه ای که از جنبه مقطع تحصیلی دانشجویان به بررسی خودکارآمدی پژوهشی پرداخته است نشان داد که دانشجویان مقطع دکترای تخصصی در مقایسه با دانشجویان کارشناسی ارشد دیدگاه مثبت تری نسبت به خودکارآمدی پژوهشی داشتند. بنابراین عامل مقطع تحصیلی دانشجویان نقش مهمی در خودکارآمدی پژوهشی آنها دارد و دانشجویان در مقطع تحصیلی بالاتر دیدگاه مثبت تری به خودکارآمدی پژوهشی خود دارند و به دلیل انگیزه و تجربه و آشنایی بیشتر با روش های تحقیق علمی مفصل تر، عملکرد موثرتری دارند. این مطالعه به ارائه

راهکارهایی جهت توانمند سازی دانشجویان پرداخته است. همچنین به تاثیر محیط آموزشی و پژوهشی در دیدگاه دانشجویان نسبت به خودکارآمدی پژوهشی تاکید می نماید و لذا مطالعات در سطح وسیع تر و در محیط های آموزشی مختلف را توصیه می کند. همچنین به دلیل امتیاز پایین خودکارآمدی پژوهش کیفی در دانشجویان کارشناسی ارشد و دکترای لازم است به آموزش و کسب تجربه در این خصوص بپردازند.

بررسی مطالعات مختلف نشان می دهد که به منظور بهبود تولیدات پژوهشی و برطرف سازی کمبودهای آموزش در زمینه پژوهش استفاده از پرسشنامه مقیاس خودکارآمدی پژوهشی که دارای روایی و پایایی مناسب است برای تعیین میزان خودکارآمدی پژوهشی بخصوص در دانشجویان تحصیلات تکمیلی توصیه می شود. همچنین می توان جهت افزایش خودکارآمدی در دانشجویان با متخصصین برنامه ریزی درسی و پژوهش برنامه هایی را برای تعیین سرفصل دروس مرتبط با پژوهش و همچنین ارزشیابی از توانمندی های پژوهشی دانشجویان تهیه و تدوین نمود. ضمن اینکه در رشته های تحصیلی که در آن دانشجویان از خودکارآمدی پژوهشی پایین و ضعیفی برخوردارند، پیشنهاد می شود در جهت افزایش توانمندی های پژوهشی دانشجویان سیاستگذاری های لازم صورت گیرد. با آگاهی از توانمندی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان می توان بسته به نیاز آنها دوره ها و کارگاه های آموزشی متناسب با نیاز

به تولیدات علمی محیط پژوهشی مربوط هم طراحی و برنامه ریزی نمود. آگاهی اساتید از خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان باعث توجه بیشتر به دانشجویان علاقه مند و خودکارآمد می شود و روحیه کار تیمی در آنها نیز افزایش می یابد. همچنین در نظر گرفتن پاداش های مادی و معنوی برای فعالیت های پژوهشی دانشجویان بخصوص در مقطع تحصیلات تکمیلی که سرمایه های کشور هستند و نقش موثری در تولیدات علمی کشورمان دارند، از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه، میزان انگیزش برای فعالیت های پژوهشی و نیز خودکارآمدی پژوهشی را افزایش خواهد داد.

از این رو با بررسی مطالعات باور به خودکارآمدی باعث موفقیت در تحصیل دانشجویان می شود و به نظر می رسد این باورها بر عملکرد پژوهشی افراد مقدم است، همچنین عملکرد پژوهشی بر این باورها تأثیر گذار است و میان آنها رابطه ای تعاملی و دوجانبه حاکم است. با نگرش مثبت و بهتر و نمره بالاتر خودکارآمدی پژوهشی در دانشجویان، پیشرفت پژوهشی بیشتری نیز حاصل می شود. به طور خلاصه منابع تقویت کننده خودکارآمدی شامل:

- ۱- تجربه های موفق ،
- ۲- تجربه های جانشینی،
- ۳- ترغیب های کلامی یا اجتماعی و
- ۴- حالات عاطفی و فیزیولوژیک است.

به طوریکه نتایج حاصل از مطالعات

و بین رشته ها، تردید و اضطراب در دانشجویان، عوامل فردی شامل سن و جنسیت، علاقه مندی پژوهشی، خودکارآمدی پژوهشی، محیط آموزشی - پژوهشی و عوامل اجتماعی مطلوب و کارآمد، پیش بین های مهم تجارب یادگیری (شامل معدل بالا، اعتبار دانشگاه، اعتبار دوره های آزمایشگاهی، جنسیت، رشته تخصصی و فراوانی جلسات اساتید و گروه همسالان)، مدت زمان دوره تحصیلی، میزان آشنایی دانشجویان با روش های آماری و پژوهشی، یادگیری ها و تجربه های قبلی مانند کار با کامپیوتر و نرم افزارهای آماری، برگزاری برنامه آموزشی روش های پژوهش و تحقیق برای دانشجویان، انگیزش و موفقیت تحصیلی و عوامل محیطی فرهنگی و حمایت اساتید از عواملی هستند که در فعالیتهای پژوهشی دانشجویان موثرند.

۱- محیط آموزشی-پژوهشی،
 ۲- محیط آموزشی،
 ۳- زیرساخت ها و امکانات،
 ۴- کیفیت تدریس،
 ۵- مقیاس عوامل اجتماعی،
 ۶- حمایت اساتید،
 ۷- حمایت هم دوره ایها،
 ۸- حمایت گروه آموزشی
 و عوامل اجتماعی دانشگاه به همراه خودکارآمدی پژوهشی به عنوان مهمترین عوامل در فعالیتهای پژوهشی دانشجویان موثر هستند.
 همچنین سه متغیر پیش بین در محیط آموزشی شامل:
 ۱- کیفیت تدریس،
 ۲- متغیرهای محیط آموزشی و
 ۳- زیرساخت ها و امکانات می توانند پیش بین خوبی برای خودکارآمدی پژوهشی باشند.
 به طوریکه نتایج مطالعات نشان داد، به طور خلاصه رشته تخصصی، فرایندها و روش های پژوهشی درون

داخلی و خارجی نیز نشان داد عوامل روانشناختی شامل برانگیختگی فیزیولوژیکی و هیجانی، سلامت معنوی، یادگیری خودتنظیمی، ساختار اجتماعی محیط آموزشی شامل تعاملات علمی، یکپارچگی اجتماعی دانشجویان، یادگیری تعاملی، انگیزش و انرژی عاطفی، رضایت از اساتید و رشته تحصیلی، افزایش ارتباطات دانشجویان با اساتید و همچنین مقاطع تحصیلات تکمیلی و مقطع تحصیلی بالاتر در افزایش خودکارآمدی دانشجویان موثر است. همچنین عوامل متعددی در انجام دادن فعالیتهای پژوهشی دانشجویان موثر است که شامل:

۱- محیط آموزشی-پژوهش
 ۲- متغیرهای شخصی و متغیرهای شناختی اجتماعی مانند خودکارآمدی پژوهشی و
 ۳- نتایج مورد انتظار پژوهشی است.
 محیط آموزشی-پژوهشی شامل ۸ مؤلفه:

منابع

- Bandura A. Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychol Rev.* 1977; 84(2): 191-215.
- Fesharaki M, Islami M, Moghimian M, Azarbarzin M. [The effect of lecture in comparison with lecture and problem based learning on nursing students self-efficacy in Najafabad Islamic Azad University]. *Iranian Journal of Medical Education.* 2010; 10(3): 262-8. [Persian]
- Pajares F. Current directions in self-efficacy research. *Advances in motivation and achievement.* 1997;10(149): 1-49.
- Lent RW, Sheu H-B, Singley D, Schmidt JA, Schmidt LC, Gloster CS. Longitudinal relations of self-efficacy to outcome expectations, interests, and major choice goals in engineering students.
- Journal of Vocational Behavior. 2008;73(2):328-35.
- Bandura A. Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist* 1982; 37: 122-47.
- Tayefi A. [The problem regarding the development of research in Iran]. Tehran: Azadandishan Publication; 2001. [Persian]
- Aminpour F. [Investigating the role of participation of researching-scientific Magazines in

universities productions]. Journal Of Isfahan Medical School. 2011; 29(134): 367-375. [Persian]

10. Karshky, H. Patterns of self-regulation of motivation and perceptions of the learning environment in the third grade of high school students in Tehran, Iran, PhD thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences at Tehran University. 2008. [Kareshki H. [Naghshe olgoohaye angizeshi va edrakate mohiti dar yadgirye khodtanzimye daneshamoozane pesare payeye sevome dabirestan]. [Dissertation]. Tehran: Tehran University; 2008. [Persian]

11. Salehi M, kareshki H, Ahanchian M, karimiMouneghi H. [Validation of Research Self-Efficacy Scale for Postgraduate Students of Ferdowsi University and Mashhad University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education. 2011; 12(6): 396-409. [Persian]

12. Garavand H, Kareshki H, Ahanchian M. R. The role of educational - research environment and social factors on the research self-efficacy of students of Mashhad University of Medical Sciences. Journal of Medical Education and Development. 2014; 8(4): 32-46 2010; 6(3): 7-18. [Persian]

13. Bandura A. social foundations of thought and action; Englewood Cliffs, 1986, NJ: Prentice-Hall.

14. Sayedmohamadi Y (Translator). [Theories of Personality]. Schultz DP, Schultz SE (Author). 8th ed. Tehran: Virayesh; 2011. [Persian]

15. karimi M, farahbakhsh K. Relationship between affective self-regulation and study skills with educational performance of students of Isfahan University of Medical Science . Iranian Journal of Medical Education. 2012; 11 (9) :1149-1161. [Persian]

16. QaziTabatabai, M., Mrjayy, H. Study the factors influencing the academic self-efficacy Tehran University Masters and PhD students. Journal of Research and Planning in Higher Education, 2001, 91, 31-58. [Persian]

17. Bieschke K J. Research self-efficacy beliefs and research outcome expectations: Implications for developing scientifically minded psychologists. Journal of Career Assessment. 2006; 14(1): 77-91.

18. Lev EL, Kolassa J, Bakken LL. Faculty mentors' and students' perceptions of students' research self-efficacy. Nurse Educ Today. 2010; 30(2): 169-74.

19. Baltes B, Hoffman-Kipp P, Lynn L, Weltzer-Ward L. Students' research self-efficacy during online doctoral research courses. Contemporary Issues in Education Research (CIER) . 2010; 3(3): 51-58.

20. Kahn JH, Gelso CJ. Factor structure of the Research Training Environment Scale-Revised: Implications for research training in applied psychology. The Counseling Psychologist. 1997; 25(1): 22-37.

Kahn JH. Research Training Environment Changes: Impacts on Research Self-Efficacy and Interest. Paper presented at the Annual Conference of the American Psychological Association. (Washington, DC, August ۱۸-۲۰ (۳); ۲۰۱۰). (۲۰۰۰, ۸-۴).

21. Bard, C. C., Bieschke, K. J., Herbert, G. T., Eberz, A. B. predicting research interest among

22. rehabilitation counseling students and faculty. Rehabil Couns Bull, 2000, 44, 48-55

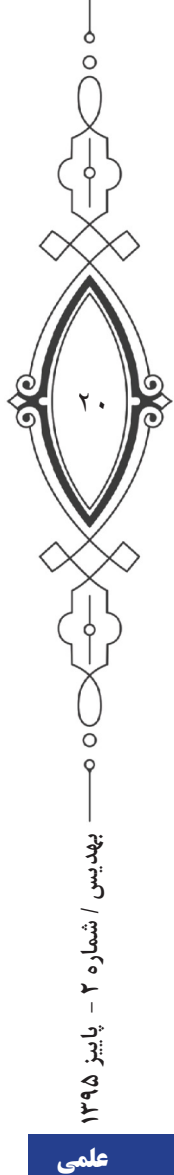
23. Kahn JH, Scott NA. Predictors of research productivity and science-related career goals

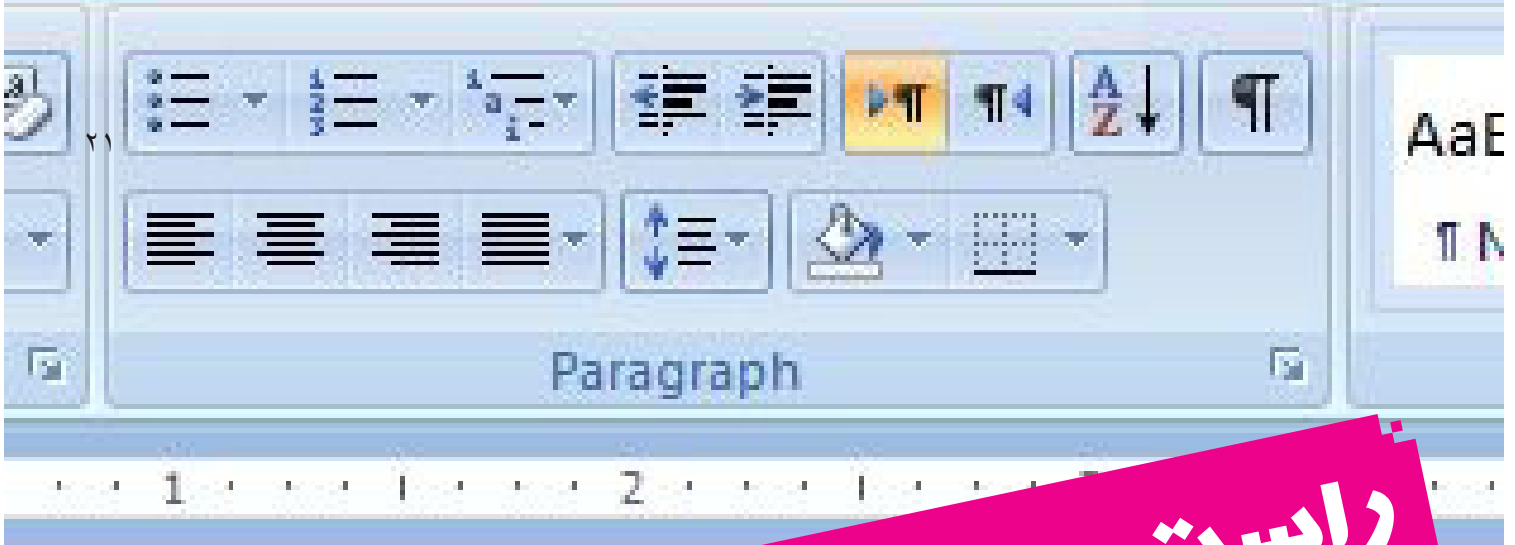
24. among counseling psychology doctoral students. The Counseling Psychologist. 1997; 25(1): 38-67.

25. Yegidis, B. L., Weinbach, R. W., & Morrison-Rodriguez, B. Research methods for social workers: Allyn and Bacon Boston, MA. 1999.

26. Schunk DH. Self-efficacy and academic motivation. Educational psychologist. 1991; 26(3-4): 207-31.

27. Daryazadeh S, Kuhpayehzadeh J. Post graduate students' viewpoint on research self-efficacy. RJMS. 2015; 22 (134): 68-75. [Persian]

راست چین کردن خط پاورقی

در مایکروسافت ورد

محمد اسماعیل حاجی نژاد
دانشجوی دکتری آموزش پزشکی

برای راست چین کردن خط پاورقی به صورت ذیر عمل می کنیم

برای این کار از قسمت view حالت draft را انتخاب نمایید.

سپس به قسمت references رفته، note show را کلیک کنید.

از قسمت foot note واقع در پایین صفحه foot note separator را انتخاب کنید.

حالا روی خط جدا کننده footnote کلیک و آن را انتخاب کنید.

از کلید های ترکیبی **ctrl+r** و **ctrl+e** یا برای جابه جا کردن جداکننده استفاده کنید. می توانید به جای استفاده از

کلیدهای ترکیبی به این صورت عمل کنید: خط را انتخاب نموده، از قسمت home آن را چپ چین، راست چین یا وسط چین

کنید.

منبع:

1-[http://:serahi.rozblog.com/post13/](http://serahi.rozblog.com/post13/)

2-Medicalteacher.blog.ir

رویکردهای یادگیری

محمد رضا یزدان خواه
دانشجوی دکتری آموزش پزشکی

آموزش و یادگیری دو فعالیت عمده‌ای است که انسان از آغاز زندگی با آن مواجه می‌باشد. نقش و اهمیت آموزش و یادگیری در حال حاضر، به ویژه در جوامع پیشرفته، امری بدیهی و آشکار است. چنانکه میزان اقدامات و توجهات جهانی، در کشورهای مختلف بر ضرورت آن دلالت دارد. آموزش فرآیندی پیچیده است که هرگونه ساده نگری در آن می‌تواند منجر به هدر رفتن نیروها و امکانات شود و تلاش‌ها را با شکست مواجه سازد. آموزش عالی نیز نوع خاصی از آموزش است و آینده نگری واقع بینانه در آن ایجاب می‌کند تا توانایی علمی و حرفه‌ای مورد نیاز جامعه در زمینه‌های مختلف به طور چشمگیری توسعه یابد، به طوری که پارسا و ساکتی به نقل از نیومن می‌نویسند: "آموزش عالی باید ذهن را برای خوب استدلال کردن در تمام موضوعات، آموزش دهد تا به حقیقت نائل آمده و آن را درک کند. یکی از اهداف مهم آموزش عالی یادگیری مستقل دانشجو می‌باشد... برخورداری از توانایی یادگیری از ویژگی‌های مهم انسان است. یادگیری اساس رفتار افراد بشر را تشکیل می‌دهد و یکی از موضوعاتی است که از دیدگاه روانشناسی شناختی از جایگاه والایی برخوردار می‌باشد. از ابتدای آغاز روانشناسی در سال ۱۸۷۸ تاکنون صاحب نظران مختلف روانشناسی با نگرینستن از زوایای مختلف به رفتار انسان، سعی کرده‌اند تا یادگیری را تبیین کنند. آنان به تازگی به عظمت شکل‌پذیری نوع آدمی، حتی در سال‌های نخستین او پی برده و محقق ساخته‌اند که عامل اصلی در این شکل‌پذیری، یادگیری است.

از دیدگاه پدیده شناسی، یادگیری به صورت دارا بودن دو بعد در نظر گرفته می‌شود: محتوا و فرآیند. محتوا آن چیزی است که یاد گرفته می‌شود، یعنی موضوعات و مهارت‌هایی که توسط یادگیرنده

نیازهای دوره و گذراندن دوره ضروری هستند، بنابراین وی متکی بر یادگیری طولی وار، حفظ کردن غیرفعال و به خاطر سپاری محتوای آموزشی جهت بازتولید و تکثیر منظم این مواد است، به مفهوم متن یا تکلیف محوله توجه نمی‌کند بلکه تمرکزش بر جنبه‌های محسوس و لفظی اجزای تکلیف است و تکالیف را فاقد ارتباط با یکدیگر تلقی می‌کند بی‌آنکه بر انسجام حقایق و آفرینش یا کشف روابط جدید بین مفاهیم یاد گرفته شده، تمرکز داشته باشد یا مفاهیم جدید را با دانش قبلی خود ادغام نماید. از پیامدهای این رویکرد یادگیری، درک نادرست مفاهیم مهم و کیفیت پایین در یادگیری مطالب درسی است. در مقابل دانشجویی که رویکرد یادگیری عمقی را اتخاذ می‌کند، به کار تحصیل و تکالیف درسی علاقه‌مند بوده و از کشف و بررسی موضوع مورد نظر لذت می‌برد، به دنبال مقاصد زیربنایی و درک و فهم معنا دار و واقعی مطالبی

آموزشی به خود اختصاص داده است. در اصل مارتون و سالجو با استفاده از یک رویکرد تحقیقاتی پدیده‌شناسی بر روی دانشجویان اسکاندیناویایی، اظهار داشته‌اند که رویکردهای یادگیری متفاوتی وجود دارد. آن‌ها پس از این مطالعه دو رویکرد یادگیری متفاوت را به عنوان رویکرد یادگیری سطحی و رویکرد یادگیری عمقی نامگذاری کردند. رویکرد یادگیری عمقی و رویکرد یادگیری سطحی یک دوگانگی را در جهت‌گیری یادگیری نشان می‌دهند. به این صورت که دانشجویی که رویکرد سطحی را اتخاذ می‌کند: دانشگاه را وسیله‌ای برای رسیدن به نتایج دیگر مانند کسب شغل مناسب می‌داند و هدف را محدود به الزامات برنامه‌ی درسی و ارزشیابی می‌نماید، تکلیف را به عنوان موقعیت و خواسته‌ای می‌بیند که باید با آن رو به رو شده و آن را برآورده سازد، صرفاً علاقه‌مند به یادگیری حقایق و افکار مهمی است که برای تکمیل

کسب می‌شود و فرآیند چگونگی یادگیری است، یعنی عمل یادگیری. عمل یادگیری به عنوان رویکردهای یادگیری دانشجویان در نظر گرفته می‌شود. رویکردهای یادگیری که از مفاهیم کلیدی یادگیری دانشجویان در آموزش عالی می‌باشند، فعالیت‌های ذهنی و راه‌هایی هستند که فراگیران در هنگام مطالعه و رویارویی با تکالیف یادگیری و تحصیلی به کار برده و نسبت به یک موضوع خاص درسی احساسات نشان می‌دهند تا بتوانند به طور مؤثری در دریافت، سازماندهی یا به خاطر آوردن اطلاعات از آن‌ها استفاده نمایند.

ساختار رویکردهای یادگیری از یک سری مطالعات مهم انجام شده توسط مارتون و سالجو در سال ۱۹۷۶ منشأ گرفته است. با وجود چنین پیشگامانی، مفهوم رویکردهای یادگیری، در طی چندین دهه‌ی اخیر جایگاه تثبیت شده‌ای را در تحقیقات

است که خوانده شده است، یافته‌ها را به دانش قبلی خود ارتباط می‌دهد، قادر به یکپارچه سازی بخش‌های مختلف یک تکلیف به منظور ساخت نظریه یا فرضیه‌هایی جهت به کارگیری دانش کسب شده در جهان واقعی بوده و هدفش رضایتمندی و ارضای حس کنجکاوی و علایق شخصی‌اش می‌باشد. در نتیجه رویکرد یادگیری عمقی نتایج بهتری را در یادگیری ماندگار، انتقال دانش و بهره برداری مناسب از آن، باعث می‌شود. به همین جهت رویکرد یادگیری عمقی به عنوان نوع مطلوب‌تر رویکردهای یادگیری در آموزش عالی در نظر گرفته شده است.

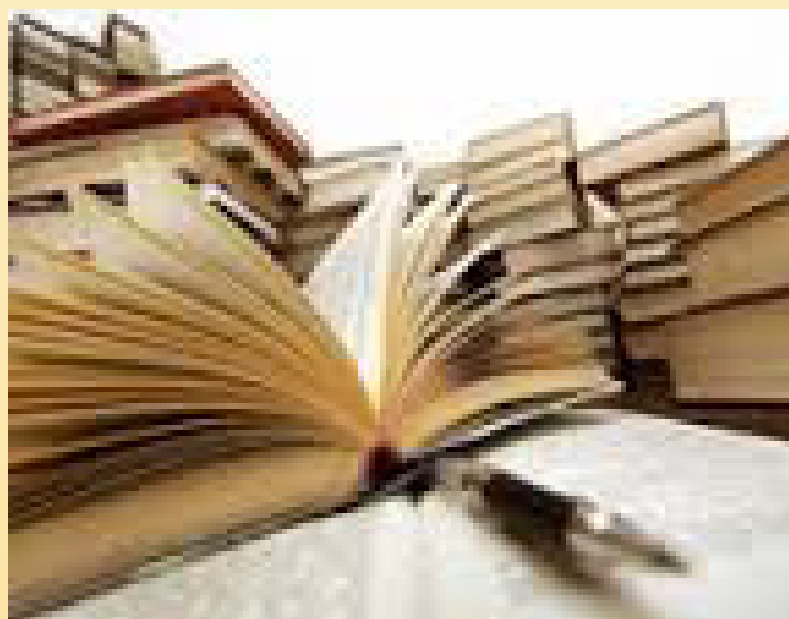
به طور خلاصه می‌توان گفت رویکرد یادگیری عمقی به عنوان «فهم واقعی آن چه یاد گرفته شده است» و رویکرد یادگیری سطحی به عنوان «بازتولید آن چه تدریس شده است برای رویارویی با حداقل نیاز» تعریف شده است. البته باید به این مطلب نیز اشاره نمود که انتویسل در انگلستان، بر اساس نظریه‌ی رویکردهای یادگیری عمقی و سطحی، رویکرد سومی را به نام رویکرد راهبردی یا دستیابی معرفی کرد که هدف این رویکرد، دستیابی به سطح بالایی از موفقیت با استفاده از یکی از رویکردهای سطحی و عمقی بنابر نیاز بود. اما این رویکرد به عنوان یک رویکرد یادگیری متمایز، چندان مورد قبول واقع نشد به طوری که حتی در آخرین نسخه‌ی پرسشنامه‌ی فرآیند مطالعه‌ی بیگز، مورد ارزشیابی

قرار نگرفت.

این در حالی است که هر یک از این دو رویکرد یادگیری - عمقی و سطحی - خود از دو عنصر «انگیزه» و «راهبرد» تشکیل شده است. انگیزه دلیل تمایل به یادگیری یعنی تصمیم‌گیری به یادگیری را در یک فرد توضیح می‌دهد، در حالی که راهبرد چگونگی یادگیری فرد یعنی نحوه‌ی هدایت فرآیند یادگیری را نشان می‌دهد. بر این اساس می‌توان گفت دانشجویی که رویکرد سطحی را اتخاذ می‌کند دارای انگیزه‌ی بیرونی یعنی ترس از شکست در دوره و حداقل کردن تلاش بوده و به استفاده از راهبرد سطحی یعنی حفظ کردن محتوا و یادگیری طوطی‌وار تکیه کرده است. انتویسل این حالت را به عنوان دلواپسی جهت تکمیل کردن تکلیف، مشخص نموده است تا کسب دانش. در مقابل دانشجویی که رویکرد عمقی را اتخاذ

نموده است دارای انگیزه‌ی درونی یعنی جستجوی معنا و مرتبط سازی آن‌ها به سایر تجارب و ایده‌ها و راهبرد عمقی یعنی منسجم سازی و وحدت بخشی مفاهیم و اصول یاد گرفته شده در یک نظام مفهومی گسترده‌تر می‌باشد. این نوع نیز از جانب انتویسل به عنوان دغدغه‌ای برای درک فعال و تسلط یافتن به مطالب، مشخص شده است.

باید به یاد داشت که نباید دانشجویان به عنوان فراگیران سطحی یا فراگیران عمقی تعریف شوند، زیرا این واژه‌ها به رویکرد اشاره دارند و نه به فراگیر و یک دانشجو می‌تواند در زمان‌های مختلف رویکردهای یادگیری متفاوتی را در پیش گیرد. در واقع رویکردهای یادگیری ویژگی‌های ثابت یادگیرندگان و شخصیت فردی آن‌ها نبوده و مفاهیمی پویا می‌باشند. اگرچه معمولاً دانشجویان یک رویکرد

نشان داد اگرچه رویکرد یادگیری غالب دانشجویان رویکرد عمقی است، اما استفاده‌ی دانشجویان سال پایین پزشکی از رویکرد عمقی در مقایسه با دانشجویان سال بالا که در بخش‌های بالینی مشغول به تحصیل هستند، کمتر است. این ویژگی منحصر به دانشجویان پزشکی نیست به گونه‌ای که تیواری نیز در ارزیابی رویکردهای یادگیری پرستاران به نتایج مشابهی با مطالعه‌ی شکورنیا و همکارانش دست یافته است. این در حالی است که در تضاد با نتایج فوق، نتایج مطالعه‌ی دیگری که توسط منصوری بر روی رویکردهای یادگیری دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شیراز صورت گرفته بود نشان داد با وجود این که تعداد بیشتری از دانشجویان پرستاری و مامایی به طور معنادار رویکرد عمقی را اتخاذ می‌کردند، هیچ همبستگی بین سال تحصیل و رویکرد یادگیری عمقی بین دانشجویان وجود نداشت.

با توجه به این که توسعه‌ی رویکرد یادگیری عمقی و توانا ساختن دانشجویان برای توسعه‌ی یادگیری پیشرفته همراه با پیشرفت آنان از طریق مطالعات، از اهداف مهم آموزش عالی است، فهمیدن چگونگی تغییر رویکردهای یادگیری دانشجویان در طول زمان، بسیار مهم است.

تیت و انتویسل نیز تأکید نموده‌اند که شناخت علمی ماهیت و کار رویکردهای یادگیری و عوامل همبسته به آن می‌تواند به مربیان و مشاوران تحصیلی یاری کند تا فراگیرانی را که در معرض شکست یا افت تحصیلی هستند شناسایی و هدایت نمایند.

از آنجایی که تحقیق روی رویکردهای یادگیری دانشجویان جهت بهبود کیفیت یادگیری آن‌ها بسیار مهم می‌باشد، مطالعه‌ی رویکردهای یادگیری فراگیران در ۳۰ سال گذشته مورد توجه محققان آموزشی قرار گرفته است و تحقیقات آموزشی علاقه‌ی فزاینده‌ای را برای درک مفاهیم یادگیری و رویکردهای یادگیری دانشجویان در موضوعات و موقعیت‌های مختلف نظیر مهندسی، علوم، آموزش از راه دور، بحث‌های کلاسی و غیره نشان می‌دهند. در حوزه‌ی علوم پزشکی نیز به دلیل اهمیت و حساسیت ویژه‌ی رسالت دانشگاه‌های علوم پزشکی در توانمند ساختن دانش‌آموختگان برای قبول مسئولیت خطیر شغلی و همچنین نقش مهم حرفه‌های پزشکی به عنوان بخشی از منابع انسانی نظام سلامت در ارتقای سلامت جامعه، تعدادی مطالعه روی رویکردهای یادگیری دانشجویان صورت گرفته است، از آن جمله می‌توان به کار تحقیقی شکورنیا و همکاران در دانشگاه جندی شاپور اهواز اشاره نمود. نتایج مطالعه‌ی آن‌ها

ترجیحی دارند، این رویکرد ممکن است به طور آگاهانه یا ناآگاهانه به وسیله‌ی دو عامل تحت تأثیر قرار گیرد. این عوامل شخصیت و ویژگی‌های فردی دانشجویان (نظیر دانش و تجربه‌ی قبلی و علاقه و انگیزه‌ی دانشجوی) و محیط و زمینه‌ی آموزشی (نظیر موضوع محتوا، نیازهای تکلیف خاص، چگونگی تدریس و یا محیط دوره و دانشگاه) می‌باشد.

از سوی دیگر به طور گسترده شناسایی شده است که رویکرد یادگیری دانشجویان می‌تواند عملکرد تحصیلی آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد یعنی رویکردهای یادگیری از جمله عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی و موفقیت فراگیران می‌باشند، به این صورت که رویکرد یادگیری عمقی به طور مشخص با نتایج یادگیری با کیفیت بالا ارتباط دارد، در حالی که رویکرد یادگیری سطحی با نتایج با کیفیت پایین هم‌تراز است. تحقیقات اخیر نیز بر اهمیت رویکردهای یادگیری دانشجویان به عنوان عوامل تعیین کننده‌ی عملکرد تحصیلی و کسب دانش تأکید کرده‌اند. به طوری که حامیان سنجش رویکردهای یادگیری دانشجویان، آن را به عنوان وسیله‌ای برای کمک به تحت نظر قرار دادن عملکرد تحصیلی و فرصتی جهت شناسایی دانشجویان در معرض خطر استفاده از رویکردها و راهبردهای نامناسب، دانسته‌اند. در این مورد

کاربرد نظریه های یادگیری در طراحی محیط های یادگیری الکترونیکی

عطیه فقیهی

دانشجوی دکتری تخصصی آموزش پزشکی

درک افراد متفاوت است. بنابراین دانستن نظریات یادگیری برای درک بهتر یادگیری الکترونیکی ضروری است. (۴) هدف هر نظام آموزشی ارتقاء یادگیری است بنابراین، قبل از اینکه هر گونه محتوای آموزشی تولید شده باشد مربیان باید به اصول یادگیری و چگونگی یادگیری دانشجویان آگاه باشند. این مورد بویژه برای یادگیری الکترونیکی صدق میکند، جایی که مربی و یادگیرنده از هم جدا هستند. محتوای یادگیری الکترونیکی مؤثر و کارآمد باید بر مبنای نظریه های مطمئن و متقن یادگیری تولید شود. (۵). در ابتدای طراحی دوره طراحان مشخص کنند که از چه نوع مواد آموزشی و فعالیتهایی برای درگیر کردن یادگیرنده استفاده خواهند کرد.

ابزارهای الکترونیک باهم در ارتباطند. از دلایل قوی برای استفاده از آموزش الکترونیک در آموزش پزشکی این است که یادگیری را برعهده یادگیرنده می گذارد، برنامه آموزش انفرادی را تسهیل می کنند، به یادگیرنده اجازه می دهند سرعت پیشرفت خود را تنظیم کند، منابع وسیعی از اطلاعات را در دسترس یادگیرنده قرار می دهند، یادگیری فعال را تشویق می کنند و برای تعامل بین دو یا چند دانش آموز و متخصص آموزشی فرصت هایی را مهیا می نماید، همچنین به معلمان اجازه می دهد تا دراطلاعات و مواد جدید مشارکت داشته باشند (۳). علیرغم یادگیری فردی و گروهی، از دور یا حضوری، کاملاً پذیرفتنی است که یادگیری و

تحولات شگرف و روزافزون در زمینه های مختلف آموزشی و نیاز فزاینده جوامع بشری به یادگیری و حرکت به سوی جهانی شدن موجب شکل گیری روش های نوین آموزشی شده اند و دانشگاه ها برای همگام شدن با این تحولات به دنبال این روش های نوین هستند که یکی از آنها یادگیری الکترونیکی است (۱) یادگیری الکترونیک (E-Learning) به استفاده از فناوری اطلاعات و کامپیوتر برای ایجاد تجربیات یادگیری گفته می شود (۲). آموزش الکترونیک به نوعی آموزش گفته می شود که آموزش دهنده و آموزش گیرنده نسبت به هم فاصله دارند ولی به واسطه وسایل و

کاربردهای نظریه های رفتارگرایی در طراحی یادگیری الکترونیکی

۱- نتایج و پیامدهای یادگیری باید به طور واضح و روشن برای یادگیرندگان بیان شود تا آنان بتوانند انتظارات را در نظر بگیرند و در مورد اینکه آیا به نتایج درس الکترونیکی رسیده اند یا نه بتوانند قضاوت کنند.

۲- یادگیرندگان باید آزمون شوند تا مشخص شود که آیا به نتایج یادگیری دست یافته اند یا خیر. بنابراین لازم است تا آزمون الکترونیکی یا شکل های دیگر ارزشیابی در سلسله مراتب یادگیری گنجانده شوند تا سطح موفقیت فراگیر را سنجیده و بازخورد مناسب و به موقع را برای او فراهم کند.

۳- محتوای یادگیری باید در ترتیب و توالی مناسبی ارائه شوند تا یادگیری ارتقاء پیدا کند. (توالی میتواند به صورت ساده به پیچیده، شناخته به

بنابراین ضروری است که اساتید قبل از طراحی دوره تعیین کنند که به چه میزان از نظریه های یادگیری استفاده خواهند نمود(۶).

نظریه های یادگیری نظریه رفتارگرایی

(Behavioral Learning Theories):

این نظریه از رویکرد معروف رفتارگرایی (Behaviorism) سرچشمه میگردد. رفتارگرایی به این معنا است که رفتار را باید به کمک تجربه های قابل مشاهده تبیین کرد نه فرآیندهای ذهنی(۷). در بعضی متون این مورد را با اصطلاح جعبه سیاه قابل تعبیر میدانند. یعنی فرد در مقابل محرکها پاسخ هایی از خود بروز میدهد که قابل اندازه گیری هستند و فرآیند پردازش آن توسط ذهن را نادیده میگیرند(۸).

ناشناخته و همچنین دانش بکار برده را شامل شود).

۴- به یادگیرندگان بازخورد مناسب داده شود به گونه ای که آنها بر انجام کار خود نظارت و کنترل داشته و در صورت لزوم تصحیح اشتباهات را دریافت کنند. (۹؛۵)

نظریه سازنده گرایی (Constructivism) : (learning theories)

ساختارگرایی به آن دیدگاه یادگیری گفته می شود که بر نقش فعال یادگیرنده از درک و فهم و معنی بخشیدن به اطلاعات تاکید می کند(۷). رویکرد ساختن گرایی بر این فرض استوار است که همه ی ما دنیای خودمان را با طرح و تجربه های فردی خود می سازیم. در ساختن گرایی توجه اصلی این است که یادگیرنده را آماده کنند در شرایط نامعلوم و مبهم، مشکل خود را حل کند. یادگیرندگان در ساخت

معرفت و معنا فعالند (نه منفعل) (۵).

کاربردهای نظریه‌های سازنده‌گرایی در طراحی محیط‌های یادگیری الکترونیکی

موضوعات مهم این نظریه که در یادگیری الکترونیک قابل‌کاربست است عبارتند از: الگوی استاد-شاگردی شناختی، یادگیری موقعیتی و یادگیری مبتنی بر حل مسئله اصول این نظریه به منظور کاربرست در طراحی محیط‌های یادگیری الکترونیکی:

- ارایه اهداف در قالب پروژه، موضوع یا مسئله‌های تحقیقاتی برگرفته از زندگی واقعی فراگیران
- در نظر گرفتن ابزارهای مباحثه و همکاری و تأکید و پشتیبانی از یادگیری گروهی (قابلیت اتاق‌های بحث و گفتگو یا عضویت در انجمن‌های علمی آن لاین یا فروم‌ها)
- ایجاد و درد دسترس بودن ابزارهای دست‌یابی به منابع متنوع (استفاده از RSS، تعبیه نمودن موتورهای جستجو در ماژول (پودمان) آموزشی و ...)
- امکان تدوین محتوای الکترونیک توسط خود فراگیران
- ارایه تکالیف متنوع برای فراگیران (نگارش مقاله، تدوین پروپوزال)
- تأکید بر یادگیری اکتشافی به منظور تفویض مسئولیت یادگیری به فراگیران (موضوع بحث در اختیار کاربران قرار داده شود و تحت نظارت استاد به جستجوی اطلاعات در بانک‌های اطلاعاتی مرتبط پردازند)

- پشتیبانی از فرآیندهای فراشناختی در خلال دوره آموزشی (ارایه آموزش‌های لازم به منظور آشنایی با تکنیک‌های فراشناختی پیش از ارایه دروس و همچنین در حین یادگیری دروس)

- بهره‌گیری از ویژگی‌های وب ۲ مانند بلاگ‌ها، امکان بارگذاری عکس و متن توسط اعضا، امکان دریافت لحظه‌ای اطلاعات توسط موبایل و سایر وسایل ارتباط سیار (۱۰). نظریه شناخت‌گرایی (Cognitive learning theories)

- در آموزش الکترونیکی باید راهبردهایی اتخاذ گردد تا فراگیران به راحتی بتوانند محتوای ارائه شده را دریافت نمایند. به گونه‌ای که محتوای یادگیری از حواس به منبع حسی و سپس به حافظه‌ی فعال منتقل می‌شود. مقدار اطلاعات انتقال داده شده به حافظه فعال به میزان توجه به اطلاعات جدید بستگی دارد و نیز اینکه آیا ساخت‌های شناختی برای درک و فهم اطلاعات مناسب است یا خیر. بنابراین وظیفه‌ی طراحان آموزشی است تا ببینند که آیا در حال حاضر، ساخت‌های شناختی یادگیرنده مناسب پردازش اطلاعات است و در صورتی که ساختار شناختی موجود مناسب نباشد، باید از راهبردهای پیش از آزمون مانند پیش‌سازماندهنده، به منزله‌ی بخشی از فرآیند یادگیری استفاده شود (۵).

- در این نظریه فراگیر به عنوان پردازشگر اطلاعات (شبهه یک کامپیوتر) در نظر گرفته می‌شود. در

این نظریه یادگیری شامل بکارگیری حافظه، تفکر و انگیزه می‌باشد و اندیشه و تفکر نقش مهمی در یادگیری بازی می‌کنند، یک نقش مهم را در فرآیند یادگیری ایفا می‌کنند (۸؛ ۱۱).

کاربردهای نظریه‌های شناخت‌گرایی در آموزش الکترونیکی

۱- در طراحی محتوای الکترونیکی باید راهبردهایی بکار روند که به یادگیرندگان امکان دریافت، توجه و دقت کردن به اطلاعات را فراهم کرده و این اطلاعات را به حافظه‌ی فعال انتقال دهند. به عنوان مثال استفاده از راهبردهایی همچون: موقعیت مناسب اطلاعات بر روی صفحه، ویژگی و اختصاصات صفحه (شامل: رنگ - گرافیک - اندازه‌ی متن و غیره)، سرعت عبور اطلاعات و شیوه ارائه (شنیداری - دیداری - پویا نمایی - ویدئو) پیشنهاد می‌شود.

راهبردهایی برای افزایش درک و توجه به فرآیند یادگیری الکترونیکی در این نظریه کارسازند از جمله:

- اطلاعات مهم باید در مرکز صفحه قرار داده شده و یادگیرنده بتواند این اطلاعات را از چپ به راست یا راست به چپ برای متن‌های فارسی بخواند. - اطلاعات مهم باید برجسته و نمایان شود تا موجب جلب توجه و تمرکز دقت یادگیرنده شود. به عنوان مثال در درس الکترونیک باید از عنوان‌ها و سرفصل برای سازماندهی جزئیات و قالب بندی استفاده شود تا یادگیرنده بتواند به اطلاعات دقت کند و آن‌ها

را مورد توجه خود قرار دهد.

- سطح دشواری محتوا باید متناسب با سطح شناختی یادگیرنده باشد، تا او بتواند اطلاعات دریافت شده را به هم ربط دهد. (استفاده از طرحواره های ذهنی) (۵).

- استفاده از پیش سازمان دهنده ها برای فعال کردن ساختار شناختی موجود یا فراهم کردن اطلاعاتی که جزئیات درس را به هم پیوند دهد، برای مثال، برای یادآوری اطلاعات قبلی از پیش سازماندهنده توضیحی هم می تواند برای تلفیق و یکپارچه سازی جزئیات درس استفاده شود

الگوهای مفهومی برای یادگیرندگان

بپردازند.

- برای فعال کردن ساختار دانش پیش نیازی که برای یادگیری محتوای جدید ضروری است از آزمون پیش نیاز استفاده می شود. به دلیل انعطاف پذیری یادگیری الکترونیکی، قبل از اینکه اطلاعات جدید ارائه شود، دانشجویان با پیشینه ها و دانش های گوناگون می توانند، مناسب ترین مسیر را برای مرور یادگیری قبلی یا پیش نیاز انتخاب کنند (۱۱).

۲- راهبردهایی استفاده شود که یادگیرندگان را در بازیابی اطلاعات موجود از حافظه ی بلند مدت و فهم اطلاعات جدید کمک کند. یادگیرنده

تحولات شگرف و روزافزون در زمینه های مختلف آموزشی و نیاز فزاینده جوامع بشری به یادگیری و حرکت به سوی جهانی شدن موجب شکل گیری روش های نوین آموزشی شده اند و دانشگاه ها برای همگام شدن با این تحولات به دنبال این روش های نوین هستند که یکی از آنها یادگیری الکترونیکی است

فراهم شود تا به آن ها در بازیابی الگوهای موجود ذهنی کمک کند و ساختار مورد نیاز را برای آموختن جزئیات درس جدید فراهم کند.

- به منظور برآورده کردن انتظارات و نیز فعال کردن ساختار دانش فعلی یادگیرنده، از سوالات پیش از آموزش استفاده شود. سوال هایی که قبل از درس ارائه می شود یادآوری دانش فعلی را آسان می کند. لذا، به یادگیرندگان کمک می کند محتوای آموزشی را یاد بگیرند و آنان را بر می انگیزاند تا برای رسیدن به نتایج نهایی در سبب جستجوی منابع اضافی

باید بین اطلاعات جدید و اطلاعات مرتبط در حافظه ی بلند مدت پیوند برقرار کند. موارد زیر به عنوان راهکارهایی برای این مورد میباشند: استفاده از پیش سازماندهنده، الگوهای مفهومی، سوالات پیش آزمون، آزمون پیش نیاز

۳- برای جلوگیری از بار اضافی در خلال پردازش حافظه ی فعال، اطلاعات باید قطعه قطعه شوند. محتوای الکترونیکی بر روی صفحه نمایش باید بین ۵ تا ۹ مورد باشد تا پردازش کارآمد در حافظه ی فعال را آسان کند. در صورت وجود موارد

متعدد میتوان آنها را بصورت نقشه ی اطلاعاتی سازماندهی کرد.

۴- برای اینکه انتقال اطلاعات به حافظه ی بلند مدت تسهیل شود باید از راهبردهای ارتقاء پردازش عمیق استفاده کرد. این راهبردها شامل تجزیه، ترکیب و ارزشیابی است.

۵- محتوای یادگیری الکترونیک باید در برگرفته فعالیت های متناسب با سبک های گوناگون یادگیری باشد به گونه ای که فراگیران بتوانند بر اساس سبک ترجیحی خود فعالیتها را انتخاب کنند.

۶- علاوه بر فعالیتها، برای دانشجویان با سبک های گوناگون یادگیری باید حمایت های کافی فراهم شود.

۷- اطلاعات باید به شیوه های گوناگون ارائه شود تا با تفاوت های فردی افراد در پردازش اطلاعات سازگار شود و آسانتر به حافظه ی بلند مدت انتقال یابد.

۸- یادگیرندگان باید برای یاد گرفتن برانگیخته شوند تا یاد بگیرند. طراحان محتوای الکترونیکی باید از راهبردهای انگیزش درونی و بیرونی یادگیرندگان استفاده کنند. در این زمینه کلر مدل (ARCS) که شامل توجه، ارتباط، اطمینان و رضایت است را برای برانگیختن یادگیرندگان در جریان یادگیری پیشنهاد کرده است.

۹- یادگیرندگان با استفاده از مهارت های فراشناختی خود برای کمک به فرایند یادگیری ترغیب و تشویق میشوند. و به تفکر و تأمل بپردازند.

۱۰- راهبردهای الکترونیکی مانند شبیه سازی و تکالیف و پروژه ها

باید مورد استفاده قرار گیرند که انتقال یادگیری را آسان کرده و یادگیرندگان را برای کاربرد یادگیری در موقعیتهای گوناگون زندگی واقعی ترغیب کند(۵).

بحث و نتیجه گیری:

در آموزش الکترونیک بسته به نوع محتوا و روش تدریس میتوان از نظریه

توجه به تفاوت های فردی، طراحی و تکالیف و فعالیت های واقعی، ارائه دیدگاه های چندگانه، کنترل یادگیرنده بر فرآیند یادگیری، ارائه پیش سازماندهنده و راهنمایی و هدایت یادگیرنده تاکید میشود (۴).

های یادگیری استفاده نمود. در این مقاله به کاربرد سه نظریه یادگیری رفتارگرایی، سازنده گرایی و شناخت گرایی اشاره شد. بر اساس آنچه گفته شد، برای طراحی برنامه های یادگیری الکترونیکی، باید به آن دسته از نظریه های یادگیری توجه کرد که در آن به فعال بودن یادگیرنده، ارائه بازخورد،

1. Ebrahimi Kooshkmahti S, Assadi R . The Utilization Of Web-Based Continuing Medical Education Courses In Mashhad University Of Medical Sciences And Its Relationship With Course Characteristics. Iranian Journal of Medical Education 2012, 12(2): 74-83.[Persian]
  2. Dent JA ,Harden, RM. A practical guide for medical teacher 2009; 7the.
  3. F. Pfmaha . Review Of Usage, Advantages And Disadvantages :Electronic Education In Medical Education. 2009.
  4. Zarif Sanaiey N, Karamizadeh Z, Faghihi A A, Mohammadi H.The comparison study of Knowledge and skill of physicians before and after contribution in traditional and electronic continuous Medical Education Diabetic course Center of Excellence for e-Learning in Medical Sciences, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran2010;3(1). [Persian]
  5. Terry Anderson, faithi elloumi. Theory and practice of online learning.translate by Zamani B.E, Azimi a.2006.
  6. Lynnette R.porter.developing an online curriculum:technologies and techniques 2004.
  7. Saif AA. [The constructivist theory of learning and its instructional usage]. Quarterly journal of education. 2001(65):61-76.[persian]
  8. Ahmad Fawaz Alzaghoul The Implication Of The Learning Theories On Implementing E-Learning Courses.the research bulletin of Jordan ACM 2012; 2(2).
  9. Sharon E. Smaldine, James D. Russell, Robert Heinich, Michael Moienda. Instructional media and technologies for learning.Eighth Edition 2002.
  10. Foroughi Abari AA, Yarmohammadian MH, Aslani GhR. Designing an e-Learning Environment Based on Three Learning Theories; Behaviorism, Cognitivism, and Constructivism. Bimonthly of Education Strategies in Medical Sciences 2015;7(6):425-435.[Persian]
- ۱۱- تقی زاده محمد احسان. دیدگاه ها و روشهای نوین و کاربردی در آموزش و یادگیری. انتشارات دانشگاه پیام نور تهران
www.pnu.ac.ir/portal

عسل در قرآن و طب سنتی

نرگس علیخانی فرد
کارشناسی ارشد مهندسی پزشکی

بهدیسی / شماره ۲ - پاییز ۱۳۹۵

علمی

یتفكرون" (نحل ۶۸-۶۹). در این آیات، سخن از راز آفرینش و نعمت های الهی است و شاهد گیاهان و زنبور عسل و سنتز عسل به عنوان راز خلقت و نعمت الهی مطرح می گردند. بررسی وحی و انواع آن و چگونگی وحی به زنبور، نحوه خانه سازی زنبور و نظام تقسیم کار و مراحل عسل سازی از موضوع بحث ما بیرون است. قرآن کریم، خود و عسل را شفا بخش معرفی می کند؛ گرچه طبق فرمایش حضرت رسول اکرم(ص)، قرآن شفا بخش بیماری ها و امراض روحی و معنوی و علاج بخش رذایل اخلاقی و عسل شفا بخش امراض جسمانی و ناراحتی های بدنی است. عسل مرکب از آنزیم ها، ویتامین ها، اسیدها و مواد معدنی است که بیشترین نفع و فایده را برای انسان دارند. بوعلی سینا در

K،D، E، املاح و مواد معدنی نظیر آهن، فسفر، منیزیم و...، مواد آلی مانند صمغ، پولن، اسیدسولفوریک، اسید سیتریک، دارای آثار و خواص دارویی از جمله خواص ضد باکتریایی، ترمیم زخم، ضد التهاب و موثر بر پیشگیری و درمان بیماری های قلبی و عروقی، ریوی، لته، دهان، کم خونی، یبوست، انواع زخم ها، سوختگی و موجب زیبایی پوست و... است. واژه های کلیدی: قرآن، عسل، شفا، خواص دارویی.

مقدمه:

"و اوحی ربک الی النحل ان اتخذی من الجبال بیوتا و من الشجر و مما یعرشون. ثم کلی من کل الثمرات فاسلکی سبل ربک ذللا یخرج من بطونها شراب مختلف الوانه فیه شفا للناس ان فی ذلک لایة لقوم

چکیده:

قرآن کریم، در سوره محمد (آیه ۱۵)، عسل را شراب بهشتی و در سوره نحل (آیات ۶۸ و ۶۹) محصولی از شیره گلها و گیاهان که توسط زنبور عسل تولید می گردد، به عنوان ماده ای شفا بخش برای تمام انسان ها معرفی کرده است. آنچه از سیره نبوی و اهل بیت مطهر(ع) به دست ما رسیده نیز بر اهمیت استفاده از عسل به عنوان دارو یا یک ماده غذایی است. عسل از یک سو بیان کننده رنگ و عطر انواع میوه ها، گل ها و گیاهان است، چون زنبور عسل از "من کل الثمرات" تغذیه می کند و شیره آن ها به صورت "مختلف الوانه" ظاهر می گردد و از سوی دیگر، به دلیل داشتن ترکیبات شیمیایی خاص، از جمله انواع ویتامین ها مانند A، انواع B، C،

کتاب قانون می گوید: عسل اندرون را تقویت می کند، نیرو را بیشتر و اشتها را زیاد می کند. حضرت امیرالمومنین (ع) فرمود: از هر علمی، بهترینش را فرا گیرید، همان گونه که زنبور عسل از هر گلی زیباترین آن را بر می گزیند. در این آیات نکات ظریف و با اهمیتی با تعبیری لطیف بیان فرمده است. چند عبارت از دو آیه فوق، محور بحث این مقاله قرار می گیرد:

– کلی من الثمرات: خداوند به زنبور امر می کند که قسمت های مختلف گیاه را مورد استفاده قرار دهد. زنبور عسل نه تنها از ماده قندی گل ها جهت ساخت عسل استفاده می کند، بلکه از تخمدان و دمبرگ و میوه های آن نیز بهره می برد که قرآن کریم از همه اینها به "من کل الثمرات" تعبیر کرده است.

– مختلف الوانه: رنگ های گوناگون عسل، اشاره به انواع عسل دارد که بسته به نوع شهد گل ها و گیاهان مورد استفاده زنبور عسل متفاوت است. امروزه ثابت شده است که رنگ های عسل وابستگی مستقیم به نوع املاح و ترکیبات موجود در آن دارد که هر کدام از خواص دارویی و تغذیه ای ویژه ای برخوردار است.

– فیه شفا للناس: عسل اکسیری شگفت انگیز، شفا بخش بدون حد و مرز، جدا از سن، جنس و نژاد برای تمام انسان ها و سازگار با ساختار فیزیولوژیک بدن انسان است.

تحقیقات و پژوهش ها، درباره عسل همچنان ادامه دارد و تاکنون یافته های بسیار ارزشمندی را به عنوان دارویی خالص و تغذیه ای بدون هر گونه عوارض جانبی شناخته شده به دست آمده است(۱).

ویژگی های عسل

عسل یک کلمه عربی است که در زبان فارسی انگبین و در اصطلاح علمی یک ماده شیرین و غلیظ عنوان شده است که توسط زنبور عسل از شهد گل گیاهان جمع آوری شده، از راه دهان به کیسه بسیار کوچک خود موسوم به کیسه عسلی وارد می کند و پس از تاثیر آنزیم های مختلف در ناحیه چینی دان زنبور، در حجره های مومی ساخته و پرداخته و ذخیره می شود. تعریف جامع FDA از عسل که در سال ۱۹۰۶ ارائه شده عبارت است از: ترشح مواد قندی درختان و شهد گل گیاهان که توسط زنبوران عسل جمع آوری می گردد، تغییر ماهیت می یابد و درون سلول های کندو ذخیره می شود و حاوی کمتر از ۲۵٪ آب، ۲۵٪ مواد معدنی و کمتر از ۸٪ ساکاروز (قند معمولی) است(۲-۴).

محققین برای عسل ویژگی های مهم و زیادی ذکر کرده اند که به صورت اجمالی به برخی از آنها اشاره می کنیم:

- عسل از آب سنگین تر است و بر حسب میزان رطوبت موجود در عسل، میزان شکست نور و ساکارز عسل تغییر می کند. میزان رطوبت عسل بستگی به میزان رطوبت محیط و رطوبت گیاهان دارد. شاخص شکست نور برای اندازه گیری میزان قند عسل به کار می رود. هرچه میزان رطوبت بالا باشد، شاخص شکست نور کاهش یافته در نتیجه میزان ساکارز آن کاهش پیدا می کند. هرچه رطوبت محیط و گیاه بالا باشد، رطوبت عسل هم بالاتر می رود. مقدار رطوبت عسل، ناشی از مقدار آبی است که پس از فرآوری شهد توسط زنبورها در عسل باقی می ماند(۲).

- گرانروی (لزجت) عسل: تاکنون انواع عسل از مایع روان تا مایعی غلیظ با چگالی زیاد دیده شده است. عسل مایع روان مانند عسل حاصل از گل های صنوبر، گیلاس، گل قاصدک، شکوفه پرتقال، اوکالپیتوس؛ و عسل غلیظ مانند عسل آویشن، آفتابگردان و کنگر.

- عسل با توجه به نوع گیاهان، گلها و مناطق مختلف از نظر نوع، رنگ و طعم متفاوت است و این تفاوت به دلیل وجود مواد معدنی مختلف در آن است که به نوع خاک محل رویش گیاهان بستگی دارد. به طور مثال، عسل آویشن قرمز، عسل آفتابگردان زرد طلایی و شیرین، عسل گل قاصدک طلایی روشن شیرین کمی تلخ، عسل شکوفه گیلاس سرخ متمایل به زرد و خیلی شیرین، عسل مرکبات زرد روشن، عسل مریم گی کهربایی روشن(۵).

- بوی عسل ناشی از ترکیبات آروماتیک اضافه شده از گرده گل است که بستگی به عطر گل و گیاه مورد استفاده زنبور دارد(۵).

- خاصیت هیگروسکوپیک: عسل هیگروسکوپیک (نم گیر) است و به این دلیل باعث کاهش ورم یا ادم می شود(۶).

- pH عسل اسیدی و حدود ۳/۹ است(۶).

- عسل فاقد هر گونه چربی و کلسترول است.

- عسل ضد عفونی کننده و فاسد نشدنی است. طبق تحقیقات انجام یافته، عسل در شرایط مساعد می تواند سال های متمادی باقی بماند. عسل به دلیل داشتن اسید فورمیک(ماده ضد عفونی کننده طبیعی) خاصیت

۲- ویتامین ها: ویتامین های گروه B (B۱, B۲, B۳, B۵, B۶, B۸, B۹, B۱۲) و ویتامین های E, D, K, C, A در عسل موجود هستند.

۳- هیدروکسی متیل فورفورال: این ماده از مشتقات گلوکز بوده و اگر مقدار آن در عسل زیاد شود بدین معناست که عسل کهنه بوده و شکر به آن اضافه شده است (۷-۵).

خواص دارویی عسل در درمان بیماری ها

پیامبر اکرم (ص) فرمودند: هرکس در ماه یک بار عسل بنوشد از ۷۷ بیماری عافیت و بهبود پیدا می کند. امام صادق (ع) فرمودند: هیچ چیز به مانند عسل استسفا نکرده است (۸). با توجه به خواص گیاهان و گلها و فعل و انفعال در کارخانه داروسازی زنبور و انواع ترکیبات موجود در عسل، یکی از موثرترین و بی ضررترین درمان ها استفاده از عسل است.

خاصیت آنتی باکتریالی عسل

استفاده از عسل جهت مرهم زخم ها و التهابات پوستی از دیرباز مرسوم بوده و در طب سنت ایران مورد استفاده قرار گرفته است و در طب سنتی ایران مورد استفاده قرار گرفته است. بر اساس تحقیقات به عمل آمده خاصیت آنتی باکتریالی عسل به عوامل زیر بستگی دارد:

- آنزیم گلوکز اکسیداز: این آنزیم بر روی قند گلوکز موجود در عسل اثر می گذارد و محصول این واکنش پراکسید هیدروژن و گلوکونیک اسید است. H_2O_2 خاصیت ضد عفونی دارد. در سال ۱۹۳۹ خاصیت ضد باکتری عسل مشاهده گردید و - I

آنزیم های موجود در عسل

پایداری آنزیم های موجود در عسل به حرارت و گذشت زمان حساس است. با گذشت ۱۷ ماه نیمی از محتوای آنزیمی عسل طبیعی (حرارت ندیده) از بین می رود. آنزیم های عبارتند از:

۱- آمیلاز: که منشا آن خود گیاه است.

۲- کاتالاز و فسفاتاز.

۳- اینورتاز (ساکاراز): ترشح شده از غدد بزاقی زنبور عسل که ساکاروز شهد گل ها را به گلوکز و فروکتوز تبدیل می کند. این آنزیم به حرارت حساس است و معیاری برای کیفیت عسل می باشد.

۴- گلوکز اکسیداز: ترشح شده از غدد گلوبی زنبور عسل که بر روی گلوکز

اثر کرده و آن را به اسید گلوکونیک و پراکسید هیدروژن تبدیل می کند.

۱ - یونها و املاح معدنی: پتاسیم، کلسیم، فسفر، آهن، مس، منیزیم، منگنز، روی، سلیسیوم، سلنیوم و مقادیر کمتر یونهای کبالت، کروم، فلور، لیتیم، نیکل و گوگرد در عسل موجود است. عسل های تیره نسبت به عسل های روشن حاوی مقدار بیشتری از مواد معدنی هستند. همچنین وجود یون فلزات سنگین نظیر سرب در عسل نشانه آلودگی محیطی است.

ضد باکتری و میکوبی دارد و به دلیل داشتن خاصیت ضد قارچی هیچ گاه فاسد نمی شود (۷).

مواد موجود در عسل

۱. قندها: عسل دارای قندهای زیادی است که تا کنون حدود ۲۰ نوع قند در آن شناخته شده که ۸۵ تا ۹۵ درصد وزن عسل را تشکیل می دهند که مهم ترین آن ها گلوکز (۳۱٪)، فروکتوز (۳۸٪)، ساکارز (۵٪) و مقدار اندکی مالتوز. قند ساکارز نباید بیشتر از ۵٪ در عسل باشد زیرا بیانگر اضافه شدن شکر به عسل است. عسل حدود ۴۰٪ انرژی کمی نسبت به سایر قندها دارد. از سوی دیگر انرژی زیادی بالای عسل باعث اضافه وزن در فرد نمی شود.

۲. آب: ۲۱٪ از وزن عسل را آب تشکیل می دهد که نباید از این مقدار بیشتر شود. رطوبت عسل به رطوبت محل پرورش گل و گیاه بستگی دارد.

۳. اسیدهای آلی: گلوکونیک، اسی، اسید استیک، اسید سیتریک، اسید لاکتیک، اسید مالیک، اگزالیک، اسید بوتیریک، پیروگلوتامیک اسید، سوکسیریک اسید، فورمیک اسید، کلریدریک اسید، فسفریک اسید از جمله اسیدهای آلی موجود در عسل می باشند.

۴. اسیدهای آمینه: این اسیدها هم منشا گیاهی دارند و هم توسط زنبور عسل تولید می شوند. اسید آمینه های موجود در عسل عبارتند از: اسپارتیک اسید، گلوتامیک اسید، پرولین، گلیسین، آلانین، سیستین، والین، ایزولوسین، ترئونین، فنیل آلانین، لوسین، هیستیدین (۷-۵).

hibin" نام گرفت که این خاصیت به آزاد شدن H_2O_2 برمی‌گردد.

-غلظت و فشار اسمزی زیادعسل: فشار اسمزی عسل حاصل محیط اشباع شده‌ای از کربوهیدرات هاست؛ که در این محیط، میکروارگانیسم‌ها آب خود را از دست داده، از بین می‌روند. بنابراین در این فشار اسمزی، هیچ میکروارگانیسمی قادر به فعالیت‌های بیولوژیکی خود نیست.

- pH عسل حدود ۳/۹ است که محیطی اسیدی را فراهم می‌سازد و بنابراین یک عامل بازدارنده برای رشد میکروارگانیسم‌ها است. تحقیقات گسترده‌ای از سال ۱۹۳۷ تاکنون در مورد اثر بهبود دهندگی زخم به وسیله عسل صورت گرفته که نتایج مثبتی را به همراه داشته است. بر اساس یافته‌های فوق، عسل باعث ممانعت و یا مهار رشد باکتری‌ها و قارچ‌های استافیلوکوک اورئوس، استرپتوکوک پیوترز، باسیلوس استروترموفیلوس، کاندیدا آلبیکانس، انتروباکتریاسه، اشرشیاکولی، لاکتوباسیل اسیدوفیلوس، هلیکوباکتریپلوری و سالمونلا می‌شود، به طوری که در بعضی از بیمارستان‌ها از عسل برای زخم بستر استفاده می‌شود. در شرایط برون تن^۲ مشاهده شده است که عسل مانع چسبیدن باکتری سالمونلا به سلول‌های اپیتلیال روده موش می‌شود (۱۴-۹،۶-۵).

نقش عسل در بهبود بسیاری از بیماری‌ها در روایات و در علوم جدید مشخص شده است. موارد که در ادامه می‌آید بخشی از تفسیر و توضیح عبارت "فیه شفا للناس" در آیات سوره نحل است.

عسل و حافظه

رسول اکرم (ص) فرمود: هرکس می‌خواهد حافظه قوی داشته باشد، عسل بخورد. امیرالمومنین (ع) فرمود: سه چیز است که حافظه را قوی و بلغم را از بین می‌برند: قرائت قرآن، عسل و لبنیات (۸). دانشمندان آمریکایی در دو گروه آزمایشی از افراد مسن و استفاده از نوشابه‌هایی که با گلوکز و ساکارین شیرین شده بودند نشان دادند که تست زنی و به خاطر سپاری کسانی که از نوشابه‌های شیرین شده با گلوکز استفاده کرده اند بیش تر و بهتر بوده است. ویتامین D موجود در عسل، اعمال بین کلسیم و فسفر را تنظیم می‌کند. در نتیجه اعضا کار خود را خوب انجام می‌دهند. از نظر علمی صمغ موجود در عسل از سفت شدن دیواره عروق جلوگیری کرده در نتیجه مواد غذایی بهتر به مغز و اعصاب می‌رسد و مطالب بهتر در حافظه می‌ماند (۲،۳).

عسل و خون

رسول اکرم (ص) فرمودند: عسل هزارو یک خاصیت دارد و هزارویک درد را شفا می‌دهد. برای ساخته شدن هموگلوبین خون، به اندازه کافی آهن و ویتامین B۱۲ باید فراهم باشد. عسل از نظر عنصر آهن، غذایی نسبتاً غنی است که با مصرف آن سنتز هموگلوبین و در نتیجه گویچه‌های قرمز خون افزایش می‌یابد و با افزایش هموگلوبین در خون، قدرت اکسیژن رسانی خون به بافت‌ها نیز بیشتر می‌شود. این امر نتایج مفیدی را در سوخت و ساز و سلامت بدن انسان به بار می‌آورد. مانند عسل حاصل از درخت زردآلو و لیموترش (۶-۴).

عسل و قلب

طبق روایات عسل به قلب نشاط می‌بخشد. وجود مقدار کم استیل کولین و آدرنالین آزاد و کنژوگه در عسل اثرمتعادل کننده‌ای بر ضربان قلب و پایین آوردن فشار خون دارد و به علت داشتن گلوکز زیاد، سهل‌التجزیه و انرژی زاست و تاثیر مهمی بر عضلات قلب داشته؛ از یک سو باعث تحریک و تقویت قلب شده از سوی دیگر گردش خون در عروق را تسهیل کرده و از رسوب چربی‌ها در دیواره عروق جلوگیری می‌کند. عسل باعث بهبود فشار مایعات بدن شده و فشارخون را تنظیم و از سکت قلبی جلوگیری می‌کند. پرفسور گربول می‌گوید اگر بیماران قلبی روزانه ۱۴۰-۵۰ گرم عسل به مدت ۲ ماه مصرف کنند ترکیبات خونشان به حالت عای برگشته بهبودی پیدا می‌کنند (۳). علاوه بر این زهر زنبور عسل هم سبب کاهش فشار خون می‌شود، این کاهش مربوط به گشادشدن رگ‌های سطحی زیرکنش هیستامین محتوی در زهر زنبور عسل است (۱۵). عسل به کمک دیاستازهایش باعث تجزیه چربی‌های اطراف قلب و عروق شده، از بروز گرفتگی عروق و تصلب شرایین جلوگیری می‌کند (۵،۶). در طب معاصر خوردن عسل برای مبتلایان به آرتزین و انواع نارسایی‌های قلبی تجویز می‌گردد (۳).

عسل و دستگاه تنفسی

حضرت امام رضا (ع) می‌فرمایند: هر کسی بخواهد در فصل زمستان خود را از انواع سرماخوردگی حفظ کند باید هر روز سه نوبت مقدار کمی عسل میل کند (۱۶). در تفسیر کاشف، بهبودی

اصلی، میزان اسیدهای معده را کم می‌کند. عسل از یک سو موجب به هم آمدن زخم معده می‌شود و از سوی دیگر تقویت‌کننده فعالیت‌های معده و سیستم عصبی است (۱۵). عسل به دلیل ملین بودن و داشتن آهن و منگنز در رفع یبوست، کندی حرکات روده ای، التهابات روده، دشواری هضم، رفع نفخ روده و معده، تبلی معده، درد‌های کبدی و تبلی صفرا، دفع صفرا، رفع بلغم موثر است (۳).

عسل و کبد

کبد مرکز شیمیایی بدن محسوب می‌شود. عسل برای درمان عوارض کبدی فراوان توصیه شده است و این به دلیل ترکیب شیمیایی و زیست‌شناختی آن و داشتن مقدار زیاد گلوکز است. گلوکز ذخایر گلیکوژن را در کبد افزایش می‌دهد. وجود گلیکوژن نیروی بیرون‌ریزنده زهرابه کبد را تقویت می‌کند و مقاومت بدن را در برابر دردها بیشتر می‌نماید. همچنین گلیکوژن عامل اصلی مبارزه با سموم باکتری‌ها است. (۲، ۳، ۱۵). صاحب تفسیر کاشف، یکی از مصادیق " فیه شفا للناس" را امراض کبدی دانسته و معتقد است عسل در بهبود بیماری‌های کبدی موثر است (۱۷).

عسل و پرتونگاری

از عسل به عنوان سدی در برابر اشعه حاصل از پرتونگاری در درمان استفاده شده است. از طریق درون‌سیاهرگی پیش از هر جلسه درمان به وسیله رادیوسکوپ مصرف می‌شود. این تزریق، عوارض ناشی از پرتو X را از بین می‌برد (۶).

دلیل داشتن خصوصیات فیزیکی و شیمیایی در درمان سوختگی بسیار سودمند است و مانع رسیدن هوا به محل سوختگی شده از تاول زدن جلوگیری می‌کند و زخم زود بهبود می‌یابد (۲).

عسل و کلیه

رسول اکرم (ص) فرمودند: هرکس می‌خواهد شفا پیدا کند باید صبح ناشتا عسل را با آب باران مخلوط کرده، بنوشد. عسل ضد عفونی‌کننده مجاری ادراری است و مصرف پیوسته آن به صورت محلول در آب باعث افزایش ادرار و خرد شدن سنگ‌های مجاری ادرار و کلیه می‌شود. مصرف عسل به صورت محلول در جوشانده میوه نسترن (۳۰ گرم نسترن در یک لیتر آب) و آب ترب سیاه (۱۳ استکان در روز) و نیز با آلبیمو و روغن زیتون به میزان ۳ قاشق سوپخوری در روز توصیه شده است (۱۵).

عسل و دستگاه گوارش

حضرت امام رضا (ع) می‌فرماید: عسل بلغم را پایان می‌دهد، صفرا را فرو می‌نشاند و مانع سودا می‌شود (۱۶). صاحب تفسیر کاشف، بهبودی سوء هاضمه را نیز یکی از موارد " فیه شفا للناس" آورده است (۱۷). عسل به دلیل اثر ضد التهابی و ویسکوزیته زیاد در معده با اسید آن مخلوط شده، غلظت آن را کاهش می‌دهد و در درمان دردهای معده، روده و زخم آن موثر است و اسید معده و ترشح شیره معده را به حالت طبیعی بر می‌گرداند (۵، ۱۲، ۱۴). آزمایشات پزشکی و مشاهدات بالینی نشان داده است که عسل به تنهایی یا آمیخته با غذاهای

التهاب‌ریه و عوارض دیگر آن را یکی از مصادیق " فیه شفا للناس" دانسته شده است (۱۷). مصرف عسل از دوره‌های باستانی در درمان بیماری‌های ششی موثر دانسته شده است و توصیه گردیده است. عسل دارویی قوی بر ضد سل ششی و تقویت‌کننده ای ضروری برای افزایش پایداری تن در مقابل عفونت سلی است (۱۵). راف^۳ برای ناراحتی‌های ریوی، سرفه و گرفتگی صدا می‌گوید: یک عدد پیاز را رنده کرده و پوره حاصل را در یک لیوان سرکه بریزید. سپس مخلوط را صاف کرده و با عسل مخلوط کنید. این مخلوط ریه را پاک و آرام می‌کند و میکروب‌ها و باکتری‌ها را می‌کشد (۳).

عسل و پوست

از دوره‌های باستان، عسل به عنوان داروی بهبود زخم‌ها توصیه گردیده است. ابن سینا در کتاب قانون، عسل را در درمان زخم‌های گود چرکی موثر می‌داند. دانشمند آلمانی، لوک، پرستاری زخم‌های چرکین را به وسیله پمادی بر پایه عسل و روغن ماهی پیشنهاد می‌کند. مشاهدات بالینی نشان می‌دهند که وجود عسل در زخم باعث بالا رفتن مقدار گلوکوتون می‌شود که نقش مهمی در فرآیند اکسیژن‌رسانی اندام داشته و رشد یاخته را برمی‌انگیزد و به درمان کمک می‌کند. آنتی‌بیوتیک موجود در عسل باعث به هم آمدن زخم‌ها می‌گردد (۱۵). مقدار رطوبت پایین و فشار اسمزی زیاد و اسیدی بودن عسل باعث متوقف کردن فعالیت‌های عوامل عفونت‌زا و میکروب‌ها می‌شود (۳). عسل به

نتیجه گیری

رفتار زنبور عسل، طبق فرمان الهی دارای سه ویژگی مهم دانایی، زیبایی و نیکویی است "ثم کلی". عسل عصاره انواع میوه ها، گل ها و گیاهان است "من کل الثمرات". زنبور عسل یکی از معجزات خلقت است و شکم زنبور عسل، محلی برای تولید بهترین محصول است "یخرج من بطونها". عسل طبیعی به رنگ ها و گونه های مختلف است "مختلف الوانه

" و برای انواع بیماری ها و ناراحتی های انسان مفید است. در گیاهان و گل ها و میوه ها خواص دارویی و درمانی بسیار زیادی وجود دارد که از طریق فعل و انفعالات در وجود زنبور عسل به صورت عسل فشرده شده و در درمان بیماری های مختلف به کار می رود" فیه شفا للناس". با توجه به آیات قرآن کریم و روایات اهل بیت (ع) و همچنین بر اساس پژوهش های صورت گرفته، عسل را

می توان به عنوان مکمل غذایی در برنامه غذایی روزانه استفاده کرد. عسل به دلیل داشتن ترکیبات مختلف شیمیایی از بسیاری از بیماری ها پیشگیری کرده و عامل بهبود بسیاری از امراض است.

منابع:

۱. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ج ۱۲، ج ۱۳۷۲، ۱۱.
۲. سعادت مند، جواد، "عسل تقلبی: روش های تشخیص عسل تقلبی"، تهران، آبیژ، ۱۳۷۸.
۳. علی آقایی، مرتضی، میرنظامی ضیابری، سید حسین، "عسل درمانی، زنبور عسل و فرآورده های آن، تهران، انتشارات نوپردازان، ۱۳۷۷.
۴. هاشمی، مسعود، عسل درمانی، تهران، انتشارات فرهنگ جامع، ۱۳۷۸.
۵. صوفی لاکوست، اسرارالعلاج بالعسل، بیروت: شرکت دارالفراشت للطباعت و انشر و التوزیع، ۲۰۰۲.
۶. نیاکان لاهیجی، محمدرضا، معصومی، ثریا " اثرات دارویی-درمانی محصولات زنبور عسل"، اندیشه جوان، ۱۳۷۳.
۷. عراقی، محمد، زنبورداری عملی، تهران، انتشارات دنیا، ۱۳۷۶.
۸. قمی، عباس، سفینه البحار و مدینه الحکم و الآثار، باب العسل، بی جا، بی تا.
9. Schumacher HH. Use of medical honey in patient with chronic venous leg ulcers after split-skin grafting. J wound care 2004; 13(10):451-2.
10. Al-waili Ns, Akmal M. Al-waili FS, Saloom Ky, Ali A. The antimicrobial potential of honey from United Arab Emirates on some microbial isolation. Med sci monit. 2005; 11(12):BR 433-8.
11. Alnaqdy A, Al-jabri A, Al Mahrooqi Z, Nzeako B, Nsanze H. Inhibition effect of honey on the adherence of salmonella to intestinal epithelial cells in vitro. Int J food microbial, 2005; 103(3): 347-51.
12. Patton T, Barrett J, Brennon J, Moran N. Use of spectrophotometric bioassay for determination of microbial sensitivity to manuka honey. J microbial methods 2006; 64(1):84-95.
13. Mundo Ma, Padilla- Zakourol, Worobo Rw. Growth inhibition of food borne pathogens and food spoilage organisms by select raw honey. Int j food microbial. 2004; 97(1):4-8.
14. Al- Al, Chowd bury MN, al Humarvd MS. Inhibitory effect of internal honey on the helicobacter pylori. Trop gastroentera. 1991; 12(3):139-43.
۱۵. نائوم یوریچ، داروسازان بالدار، مترجم صادق حداد کاوهف تهران، سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، ۱۳۶۶.
۱۶. ری شهری، محمد، دانشنامه احادیث پزشکی (موسوعه الحدیث الطیبه)، ترجمه حسین صابری، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۳.
۱۷. مغنیه، محمدرضا، تفسیر کاشف، بیروت، دارالعلم للملایین، ۱۹۶۹، ج ۴.

همایش از جنس تحول

۳۷

ایشان درباره ضرورت حرکت به سمت بین المللی سازی آموزش علوم پزشکی سخنانی ایراد نمودند. پس از ایشان پانل بین المللی سازی با مدیریت کارگروه بین المللی سازی وزارت بهداشت هدایت شد و سپس معاون آموزشی وزارت بهداشت سخنانی از وضعیت کشورهای منطقه ارائه نمودند.

به گزارش خبرنگار ما، در این همایش نقشه راه بین المللی سازی آموزش علوم پزشکی رونمایی شد. تدوین نقشه راه بین المللی سازی آموزش علوم پزشکی کشور به دانشگاه علوم پزشکی اصفهان واگذار شده بود که گزارش نهایی این مأموریت در این همایش ارائه گردید.

به گزارش خبرنگار بهدیس چهارشنبه ۱۷ آذرماه، همایش بین المللی سازی آموزش علوم پزشکی در تالار ابن سینای دانشگاه علوم پزشکی اصفهان برگزار شد. این همایش با حضور سیصد شرکت کننده، در راستای ارائه تجربیات بین المللی در ارائه دوره های آموزشی علوم پزشکی برگزار شد و مدیران و معاونین آموزشی حوزه وزارت بهداشت، معاونین و مدیران آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه های علوم پزشکی سراسر کشور جز شرکت کنندگان ویژه این همایش بودند. به گزارش خبرنگار بهدیس، این همایش با سخنرانی ریاست دانشگاه علوم پزشکی اصفهان شروع شد و

InstaMag

Free Review: InstaMag, 50% off from event marketing and corporate social responsibility solutions. InstaMag is a leading provider of social media marketing solutions. InstaMag is a leading provider of social media marketing solutions. InstaMag is a leading provider of social media marketing solutions.

جشنواره‌ای از جنس اساتید

به گزارش خبرنگار بهدیس فراخوان دهمین جشنواره آموزشی شهید مطهری آغاز شد و تا ۱۵ دیماه ادامه دارد.

این جشنواره هر ساله در اردیبهشت ماه در هفته بزرگداشت معلم برگزار می شود.

جشنواره آموزشی شهید مطهری به منظور قدردانی از فرآیندهای آموزشی و تجلیل و ارتقاء و توسعه رویه های آموزشی جاری در دانشگاهها با تدوین استانداردها مربوط به هر یک از فرآیندهای آموزشی و تعیین معیارهای سنجش و اعتبار بخشی فرآیندها و نیز توسعه فرآیندها و ابداع و ارائه فرآیندهای جدید آموزشی برگزار می گردد. دبیرخانه این جشنواره واقع در مرکز امور هیئت علمی معاونت آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با اهداف ذیل فعالیت خود را آغاز نموده است.

- ۱- شناسائی فرآیندهای مطلوب دانشگاهی
- ۲- ارتقاء فرآیندهای جاری آموزشی در دانشگاهها
- ۳- ابداع، اصلاح فرآیندها، تجهیزات و دستگاهها و لوازم کمک آموزشی
- ۴- توجه به فرآیندهای آموزشی در حال اجراء در دانشگاههای و موسسات آموزش عالی کشور به منظور قدردانی از آنها
- ۵- شناسائی و طراحی فرآیندهای جدید آموزشی و معرفی آن به عنوان الگو در سطح دانشگاه، دانشکده یا موسسه آموزش عالی
- ۶- ایجاد فضای مناسب علمی جهت حضور مناسب اساتید در عرصه تولید علم و دانش مورد استناد جهانی در کتب یا نشریات
- ۷- ایجاد فضای رقابت سالم در عرصه تولید علم در سطح کشور
- ۸- ایجاد فرصت های جدید شغلی برای اساتید دانشگاهها و موسسات آموزشی و کمک آموزشی
- ۹- ایجاد بازار برای فرآیندهای آموزشی جهت جذب سرمایه و هدایت سرمایه گذاری در راستای تولید علم
- ۱۰- ایجاد بازار برای ارائه و تبادل خدمات آموزشی

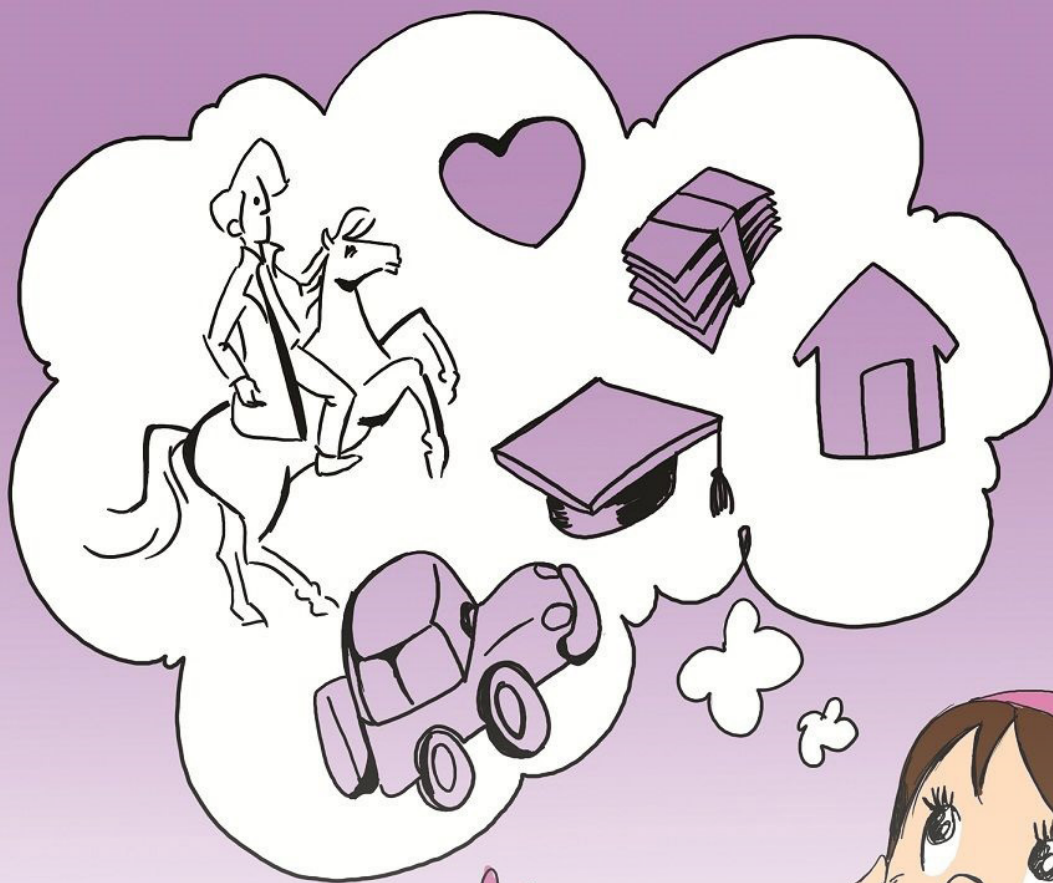
این جشنواره در دو سطح دانشگاهی و کشوری برگزار خواهد شد.

فرآیندهای نوآورانه‌ی خود را از طریق سایت زیر ارسال فرمایید.

فرهنگی

پیشگیری از ناکامی در ازدواج

حبیب اله رضایی

دانشجوی دکتری تخصصی آموزش پزشکی

این مسئله نیازمند تحلیلی عمیق است. در این جا سعی شده است هر چند به طور سطحی این پدیده مورد بررسی قرار گیرد.

خداوند در سوره روم آیه ۲۱ رابطه بین زن و مرد و عشق و دوستی بین آنها و آرامش یافتن آنها کنار هم را یکی از نشانه‌های خود دانسته است. اگر چه در ازدواج زنان و مردان، نیازهای جنسی مطرح است، اما نیازهای عاطفی و

سرکوب می‌نماید. اسلام چون بر اساس فطرت و نیازهای انسان شکل گرفته، تجرد را پسندیده نمی‌داند. ازدواج یکی از نعمت‌هایی است که خداوند برای بندگانش مقرر نموده است. بعضی‌ها بعد از ازدواج، لذت این نعمت را احساس می‌نمایند و اما گروهی دیگر به این لذت نمی‌رسند. راستی علت نرسیدن به لذت ازدواج چیست؟ چرا این همه آمار طلاق زیاد شده است؟ جواب دادن به

در اسلام ازدواج به صورت امر واجبی نیست که باید اجرا شود. ازدواج در اسلام یک سنت پسندیده و ارزشمند است. تنها در صورتی واجب است که شخص بدون همسر به گناه می‌افتد. پس اگر کسی بتواند خود را از گناهان حفظ نماید، واجب نیست، اما ترک آن امر پسندیده‌ای نیست؛ زیرا چنین کسی نیازهای جنسی و عاطفی خود را

شوید باید این سوال را از خود پرسید، چرا می خواهید ازدواج کنید؟ اگر پاسخ شما این بود که نیاز به یک همراه دارید، از خود پرسید، آیا می توانید با عیب ها و کاستی های یک آدم دیگر، که در همه چیز با شما شریک خواهد شد کنار بیایید؟ آیا می توانید با این حقیقت کنار بیایید که شاید همسر آینده تان مانند شما نباشد و اولویت های او در زندگی با اولویت های شما در زندگی تفاوت داشته باشد؟ متأسفانه بیشتر افراد قبل از آن که حتی این سوالات به ذهنشان خطور کند وارد ماجرای ازدواج می شوند. شما بهتر است قبل از این که فرد دیگری را وارد دنیای خود کنید پاسخ منطقی به این سوالات بدهید.

این نکته توسط محققان کشف شده که در بیشتر ازدواج هایی که به بن بست می رسد، مشکل از لحظه ملاقات زن و مرد به وجود می آید که مربوط به پیش از ازدواج می شود و البته مربوط به قصور

است، مانند مادری که نه ماه فرزند را درون شکم دارد، که چه بسا برخی از نیازهای عاطفی و تنهایی خود را با همان فرزند پر می کند و یا لذت مادر شدن که پس از زایمان برای زن حاصل می شود. بنابر این نباید تنها توجه خود را به یک طرف داشته باشیم و صرفاً نگاه منفی و یک جانبه به واقعیت هایی که در زندگی با آنها روبرو هستیم، داشته باشیم.

برخی ازدواج ها به به بن بست می رسند در حالی که واقعاً هیچ دلیلی برای این شکست وجود ندارد و در عین حال برخی ازدواج ها دوام پیدا می کنند. در حالی که دلایل بسیاری برای شکست آنها وجود دارد. پس به سختی می توان یک تئوری ثابت برای دلیل تداوم یا شکست در ازدواج پیدا کرد.

ریشه بسیاری از مشکلات ازدواج به قبل از ازدواج بر می گردد. هنگامی که تصمیم به ازدواج می گیرید یا تحت فشار اطرافیان مجبور به ازدواج می

احساس آرامش در کنار هم را نباید از نظر دور داشت. خداوند می فرماید که انسان را در سختی آفریدیم. بر اساس این آیه شریفه، زندگی انسان ها در دنیا با سختی ها و مشکلات همراه خواهد بود. در مورد فلسفه وجود سختی ها و نقش آنها در تکامل انسان ها و معنا یافتن لذت ها در کنار سختی ها و حتی درون آنها، سخن بسیار است. اما نکته مهم آن است که به دنبال آسایش و راحتی مطلق بودن در دنیا و زندگی مادی (که عالم تضاد و تغییر و دگرگونی است) سعی بیهوده است. علاوه بر این سختی و مشکل تنها برای زنان و آن هم در دوران ازدواج، نه ماه حاملگی یا درد زایمان نیست، بلکه حتی زنانی که ازدواج نکنند، یا مادر نشوند، یا مردانی که بار مشکلات و سختی های مجرد زیستن را به دوش می کشند با سختی ها و مشکلات خود روبرو هستند. بیان این نکته نیز حائز اهمیت است که در دوران سختی ها نیز کامیابی ها و لذت ها نهفته

پیامبر اکرم ﷺ زن بگیرید؛

که ازدواج کردن
روزی شما را بیشتر می کند.

عمران الحکیمه، ص ۵، صفحه ۸۵

در انتخاب فرد مناسب یا درک تفاوت‌های اساسی بین دو انسان است. در مرحله اولیه افراد به حدی جذب ظاهر طرف مقابل می‌شوند که سرشت درونی او را نادیده می‌گیرند. آنها این نکته را فراموش می‌کنند یا نمی‌دانند که وقتی یک زن و مرد در کنار یکدیگر زندگی می‌کنند تنها ۱۰ درصد از رابطه بستگی به روابط فیزیکی دارد و بقیه مربوط به طرز فکر دو طرف و عکس‌العمل آنها در شرایط مختلف است و ازدواج‌هایی وجود دارد که در آنها بر سر مسائل جزئی جنگ‌های وحشتناکی به وجود می‌آید و در مقابل ازدواج‌های شادی وجود دارد که با این که تمام تصمیمات و امور مالی به عهده یکی از زوجین است باز هم هر دو خوشحال هستند. نکته این است که در این نوع ازدواج‌ها فردی که همه امور به دست اوست احساس نمی‌کند حاکم مطلق خانه است و روح و جان و مال طرف مقابل از آن اوست و علاوه بر این، طرف مقابل احترام زیادی برای همسرش قائل است. این افراد به نحو احسن معنی کلمه وظیفه و احساس مسؤولیت را درک کرده‌اند.

انتظارات پیچیده، اعمال زور بیش از حد برای اثبات درستی گفته‌ها و کارها و فقدان درک متقابل اغلب منجر به بروز چنان زخم‌های عمیقی در رابطه می‌شود که هیچ مرحم عشقی و دلسوزی نمی‌تواند آنها را بهبود ببخشد. فقط زخم‌ها بیشتر و عمیق‌تر خواهند شد و در نهایت

یک روز فکر جدایی بر سر یکی از زوج‌ها خطور می‌کند. این حکایت بسیاری از کسانی است که در ازدواج دچار شکست می‌شوند، اما افراد بعد از خاتمه ماجرا، وقتی در تنهایی خود فکر می‌کنند متوجه خواهند شد که صبر و کاهش خودپسندی مانع از وقوع چنین شکست‌هایی در زندگی‌شان می‌شد. حال نگاهی به ازدواج دانشجویی بیاندازید. چرا ازدواج دانشجویی با مشکل مواجه می‌شود؟ دانشجو همه عمرش را به درس خواندن گذرانده و فرصت اشتغال ندارد. درآمد یکی از پایه‌های اساسی تشکیل یک زندگی است و اگر پول و شغل نباشد زندگی‌ها دچار مشکل می‌شود. تحقیقات نشان داده است حتی در جوامع پیشرفته با افول مسائل اقتصادی، بیکاری نیز افزایش می‌یابد، درآمد کم می‌شود و اختلافات خانوادگی و طلاق زیاد می‌شود. بنابراین حمایت‌های مالی از دانشجویان متأهل توسط نهادهای مرتبط مانند نهاد رهبری دانشگاه و اداره رفاه دانشجویی می‌تواند بسیار موثر باشد.

علت دیگر ناموفق بودن ازدواج‌های دانشجویی این است که دانشجو با یک تم‌روپایی و ایده‌آلیستی به دنیا نگاه می‌کند و فرد در دوران دانشجویی به بلوغ و پوست‌اندازی فکری می‌رسد و دنیای جدیدی برای او باز می‌شود. در این حالت ازدواج فرد دانشجو براساس ایده‌آل‌های ذهنی و هیجانی او است و با واقعیت‌های بیرون هم‌خوان نیست،

دلیل دیگر توفیق نیافتن این گونه ازدواج‌ها این است که دانشگاه‌ها از سراسر کشور با آداب، فرهنگ و پیشینه خانوادگی دانشجویان مختلف می‌پذیرند. اگر در ازدواج دانشجویی تفاوت‌های فرهنگی در نظر گرفته و فرد مشاوره شود و آشنایی‌های لازم را به دست آورد، این نوع ازدواج می‌تواند مفید باشد.

نظریه پردازان امر ازدواج و خانواده معتقدند که ازدواج یک سفر هفت مرحله‌ای است که نقشه راه می‌خواهد. داشتن این نقشه کمک می‌کند بدانید به کدام سمت می‌روید. البته با همه شباهتهایی که در نقشه کلی روابط زناشویی عموم زوج‌ها وجود دارد، هر زندگی مشترکی، ویژگی‌های منحصر به فرد خود را نیز دارا است که این تفاوتها باعث شیرین‌تر شدن و منافع بیشتر برای هر زوج می‌شود. آگاهی از مراحل ازدواج که نقشه راه است، زوجین را برای پی‌موردن بهتر این سفر آماده‌تر می‌کند.

این مراحل عبارت است از:

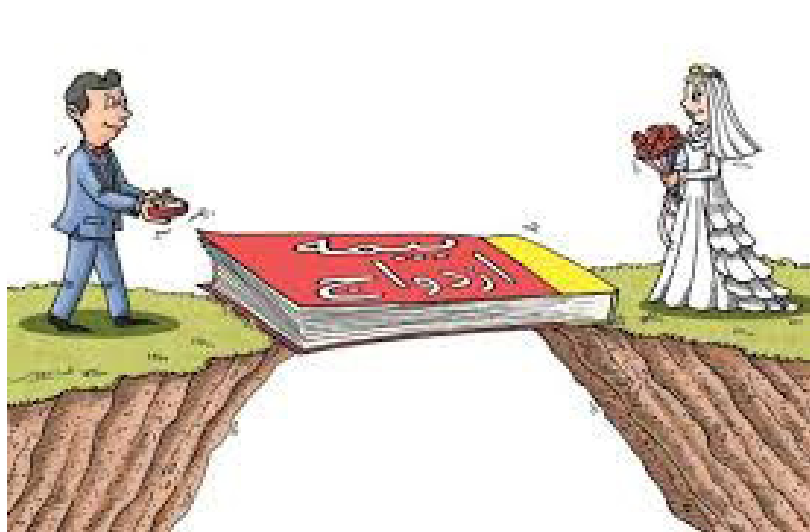
۱- شور و هیجان: در این مرحله اگر هر دو طرف با شور و عشق به هم رسیده باشند بسیار پر انرژی و رمانتیک بوده و در آن رابطه جنسی، صمیمیت و هیجان زیادی تجربه می‌شود.

۲- رویارویی با واقعیت: در این مرحله طرفین با واقعیتها و تفاوت‌های یکدیگر رو به رو می‌شوند و همدیگر را آنگونه که هستند بهتر می‌بینند. این مرحله‌ای است که طرفین به

زناشویی می تواند منجر به بحران، انفجار یا جدایی شود. همچنین گاهی اوقات برخی از زوجها ممکن است در یک مرحله گیر افتاده و سالها در همان مرحله بمانند مثلاً مرحله جنگ قدرت و یا سردی و دلزدگی. با این وجود زوجها می توانند بیاموزند که چگونه هر تغییر و تحولی در رابطه را، به عنوان مرحله ای از رشد و تکامل زندگی زناشویی ببینند و از آن به سلامت عبور کنند. پیچیدگی های زندگی زناشویی و فرایند طی نمودن سالم مراحل رشد خانواده، ایجاب می کند که برای شناسایی مرحله ازدواج خود، چرخه ای که در آن گیر افتاده اید و نیز برای عبور سالم از بحران های هر مرحله، از یک مشاور خانواده متخصص کمک گرفته شود.

منابع مورد استفاده:

- ۱- مرکز ملی پاسخگویی به سوالات دینی. چرا ازدواج، سنت پیامبر دانسته شده و باید ازدواج کرد؟ چرا برای بچه دار شدن باید روابط جنسی داشت؟ چرا تمام دردهای زایمان و ...
- ۲- فلسفه ازدواج در اسلام. مجله دیدار آشنا. سال ۱۳۷۸.
- ۳- شیخ حر عاملی، وسائل الشیعه، آل البیت، ج ۲۰.
- ۴- محمدباقر مجلسی، بحارالانوار، ج ۱۰۳.
- ۵- سیدرضا پاک نژاد، ازدواج مکتب انسان سازی.
- ۶- ادیب راد نسترن. چرخه روابط زناشویی.

مدیریت درست رابطه، می توانند رابطه دوستانه و شور شوق در رابطه تجدید شود و یا برعکس سردی و بی تفاوتی بیشتری بر رابطه حاکم شود.

۶- انفجار: بعد از یک سردی طولانی ممکن است طرفین دچار دلزدگی شده و رفتارهای انفجاری از خود نشان دهند. البته این مرحله در هر زمانی در فرایند ازدواج می تواند رخ دهد دلایلی مانند بحرانهای شغلی، بیماری، مهاجرت، مشکلات مالی، بحرانهای خانوادگی و بسیاری مسایل دیگر ممکن است انفجار به دنبال داشته باشد.

۷- کمال: اگر تمام مراحل فوق به خوبی و با درایت طی شده باشد، در این مرحله زوج وارد دوره ثبات، امنیت و لذت بردن از بودن با هم می شوند. در این صورت آنها فرایند زندگی که با هم داشته اند را مرور کرده و به دستاوردهای مشترک افتخار می کنند.

مطالعات روانشناسان نشان می دهد که هریک از مراحل چرخه زندگی

نقاط ضعف و قوت هم بهتری می برند و خیلی وقتها از دیدن واقعیت ها شگفت زده می شوند.

۳- سرکشی: بعد از مرحله واقع بینی، زوجها وارد مرحله سرکشی شده و هرکس دنبال این است که علایق خودش را پیش ببرد. در این مرحله احتمال بروز خشونت آشکار یا پنهان و جنگ قدرت وجود دارد و ممکن است اختلافات و تعارضات بالا بگیرد.

۴- همکاری: در این مرحله زوجها ممکن است در امر بچه ها، مسایل اقتصادی، خانه داری و مسایل شغلی با هم همکاری داشته باشند. این مرحله ای است که زوجها به طرف مقابل بیش از یک همسر یا شریک عشقی به عنوان یک شریک شغلی نگاه می کنند. مرحله ای که زندگی به سمت یکنواختی و خسته کننده بودن پیش می رود.

۵- دوباره یکی شدن: در این مرحله اگر بچه ها رفته باشند و زوج با آشیانه خالی رو به رو شوند، وقت بیشتری را با هم دارند و در صورت

حدیث شاد بودن و شاد کردن

امام علی (ع):

گنج های روزی در گشاده رویی و حسن خلق نهفته است.

غررالحکم - ج ۲ - ص ۵۱۴

همنشینی با اهل کمال و دانشمندان سبب زندگی شاد و روشنی دل است.

غررالحکم - ج ۲ - ص ۷۶۰

خار و خاشاک ناگواری های روزگار را نادیده بگیر و گرنه هیچگاه شادمان و خرسند نخواهی بود.

غررالحکم - ج ۱ - ص ۱۱۲

بر تو باد به خوشرویی زیرا این خصلت رشته دوستی با مردم است.

غررالحکم - ج ۲ - ص ۴۷۹

معاشرت خوب داشتن بر محبت انسان در دل های مردم می افزاید.

غررالحکم - ج ۱ - ص ۳۷۶

امام رضا (ع):

بدرستی که خداوند بندگان در زمین دارد که برای رفع حوائج مردم کوشش و تلاش می کنند آنها امنیت قیامت دارند پس کسی که مؤمنی را شاد کند خداوند او را در روز قیامت شاد و مسرور می کند.

بحار الانوار - ج ۷۱ - ص ۳۳۲

انتخاب

دانشجوی نمونه

به گزارش خبرنگار بهدیس، مرحله دانشگاهی بیست و پنجمین جشنواره انتخاب دانشجوی نمونه در آبان ماه سال جاری در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان برگزار شد. تعداد دانشجویان ثبت نامی در این جشنواره ۱۷۸ نفر بود. پس از بررسی مدارک ارسالی متقاضیان، دانشجویان نمونه برگزیده مرحله دانشگاهی به شرح زیر اعلام شد:

ردیف	نام و نام خانوادگی	رشته تحصیلی	مقطع تحصیلی
۱	پروانه صانعی	علوم تغذیه	PhD
۲	زینب همتی	پرستاری	PhD
۳	حبیب اله رضایی	آموزش پزشکی	PhD
۴	زینب یآوری	بهداشت محیط	PhD
۵	امین عابدینی	پزشکی	دکتری حرفه ای
۶	سعیده بحرانی	پزشکی	دکتری حرفه ای
۷	مجید شاهمرادی	دندانپزشکی	دکتری حرفه ای
۸	کیان حشمت	بیماریهای قلب و عروق	دکتری تخصصی بالینی
۹	بهاره ابطحی	بیماریهای پوست و مو	دکتری تخصصی بالینی
۱۰	فاطمه کریمیان	گفتار درمانی	کارشناسی
۱۱	شهاب حسینی	-	دکتری تخصصی بالینی
۱۲	سیده مریم شرفی	-	PhD
۱۳	نگار عطایی	-	PhD
۱۴	زینب حیدری	-	PhD
۱۵	مریم السادات هاشمی فشارکی	-	PhD
۱۶	زهرا امینی	-	PhD

لازم به ذکر است که اسامی ذکر شده در ردیف ۱ تا ۱۰ به مرحله کشوری انتخاب دانشجوی نمونه راه یافتند. این دانشجویان در سه بخش آموزشی، پژوهشی و فرهنگی به رقابت پرداختند و کسانی که نمره امتیاز نهایی ایشان از ۶۰ بیشتر باشد و از هر مقطع تحصیلی سه نفر به مرحله کشوری راه یافتند.

جهت کسب اطلاعات بیشتر و آشنایی با آیین نامه های این جشنواره به آدرس اینترنتی زیر مراجعه نمایید:

حکایات و داستان های آموزنده

ارفاق نمره: آری یا نه

در امتحان، تو را تنبیه کنم. تو باید در امتحان بعد تلاش بیشتری بکنی و نمرهٔ بهتری بگیری. پسر با صدایی که نشان می داد خیلی ترسیده است، گفت: اما مادرم کتکم می زند.

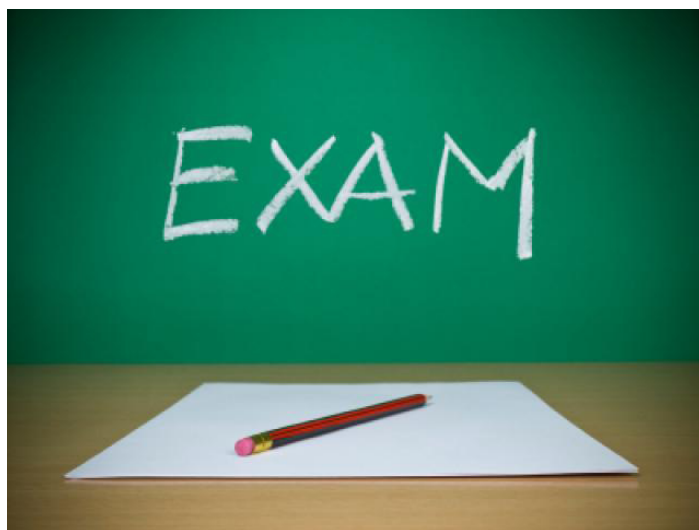
خانم معلم ساکت شد. او آرزوی والدین را درک می کرد که می خواهند بچه هایشان بهترین نمره ها را کسب کنند و موفق باشند؛ از طرفی نمی توانست در برابر بچه های بازیگوشی که در امتحاناتشان ضعیف هستند، نرمش نشان دهد. اما یک موضوع دیگر هم بود. او می

مادرانه ای سرش را تکان داد و گفت: یک نمره ارفاق کنم؟ این ممکن نیست. من طبق جواب هایی که در برگهٔ امتحانت نوشته ای به تو نمره داده ام. او اضافه کرد: نگران نباش. من که نمی خواهم به خاطر ضعف

خانم معلم چن در دفتر تنها بود که پسر کوچکی آرام در دفتر را باز کرد و با لحن پر احتیاطی او را صدا کرد. خانم چن او را شناخت، اما بدون آن که بخواهد نارضایتی خودش را به رویش بیاورد، گفت: تو در امتحان از ۱۰۰ نمره ۵۹

گرفتی. تو تنها کسی هستی که نمرهٔ قبولی یعنی ۶۰ نگرفته است. پسرک با خجالت و در حالی که صورتش سرخ شده بود، سرش را بلند کرد و گفت: خانم معلم، می شود... می شود یک نمره به من ارفاق کنید؟

خانم معلم با عتاب

به او داده بود، مقطع دبیرستان را با نمرات عالی پشت سر گذاشت و وارد دانشگاه شد. او اولین دانشجوی از روستایشان بود.

او پس از مشغول شدن به کار و به دست آوردن موفقیت‌های شغلی و مالی پیاپی، بارها و به بهانه‌های گوناگون به سازندگی روستایشان کمک کرده و هر سال به دیدن معلمش خانم چن به آنجا می‌رود.

او همیشه ماجرای قرض نمره را به دوستانش تعریف می‌کند و از بازگویی آن همیشه هیجان زده می‌شود. زیرا می‌داند که نمره‌ای که خانم چن به او قرض داد، سرنوشتش را تغییر داد.

۱۰ برابر آن را، یعنی ۱۰ نمره، به من پس بدهی. خوب است؟

پسرک با شادی غیر قابل وصفی گفت: چشم! من حتماً در امتحان بعدی ۱۰ نمره به شما پس می‌دهم. او با خوشحالی از خانم معلم چن تشکر کرد و رفت. از آن پس برای این که بتواند در امتحان بعدی قرضش را به خانم چن پس بدهد، با دقت زیاد درس می‌خواند. تا این که در امتحان بعد نمره بسیار خوبی کسب کرد. از طرف مدرسه به او جایزه‌ای داده شد. وقتی در مراسم اعطای جایزه نگاهش به خانم چن افتاد، از دیدن لبخندی که معلمش به او می‌زد، احساساتی شد و گریه کرد. از پس آن «درس» که خانم چن

دانست که کتک خوردن بچه‌ها هم هیچ کمکی به تحصیلشان نمی‌کند و حتی تأثیر منفی آن ممکن است آنها را از تحصیل بازدارد. نمی‌دانست چه تصمیمی بگیرد. یک نمره ارفاق بکند یا نه. او در کار خود جداً اصول را رعایت می‌کند. اما به هر حال قلب رئوف مادرانه هم داشت.

نگاهی به پسرک کرد. هنوز تمام تن پسرک از ترس می‌لرزید و به گریه هم افتاده بود.

عاقبت رو به پسرک کرد و با صدای ملایمی گفت: ببین، این پیشنهادم را قبول می‌کنی یا نه؟ من به ورقه‌ات یک نمره «ارفاق» نمی‌کنم. فقط می‌توانم یک نمره به تو «قرض» بدهم. تو هم باید در امتحان بعدی

ساخت پل

خواب بیدار کرد و همراه چند تن از شاگردانش به سوی رودخانه‌ای بزرگ در چند فرسنگی دهکده به راه افتاد.

نزدیک رودخانه که رسیدند شیوانا خطاب به پسر جوان و شاگردانش گفت:

جوابت را زمانی خواهیم داد که آرام‌گیری و گرد و خاک جاده را از تن خود پاک کنی. برو استراحت کن و فردا صبح زود نزد من آی. روز بعد شیوانا پسر جوان را از

پسری جوان از شهری دور به دهکده شیوانا آمد و به محض ورود به دهکده بلافاصله سراغ مدرسه شیوانا را گرفت و نزد او رفت و مقابلش روی زمین مودبانه نشست و گفت: «از راهی دور به دنبال یافتن جوابی چندین ماه است که راه می‌روم و همه گفته‌اند که جواب من نزد شماست!»

تو که در این دیار استاد بزرگی هستی برایم بگو چگونه می‌توانم تغییری بزرگ در سرنوشتم ایجاد کنم که فقر و نداری و سرنوشت تلخ والدینم نصیبم نشود!؟

شیوانا نگاهی به تن خسته و رنجور جوان انداخت و با تبسم گفت:

تکلیف امروز شما این است! از این رودخانه عبور کنید و از آن سوی رودخانه تکه ای کوچک از سنگ های سیاه کنار صخره برایم باورید. حرکت کنید!

پسر جوان مات و مبهوت به شاگردان شیوانا خیره ماند و دید که هر کدام از آنها برای رفتن به آن سوی رودخانه یک روش را انتخاب کردند.

بعضی خود را بی پروا به آب زدند و شنا کنان و به سختی خود را به آن سوی رودخانه رساندند.

بعضی با همکاری یکدیگر با چوب های درختان اطراف رودخانه کلک کوچکی درست کردند و خود را به جریان آب رودخانه سپردند تا از آن سوی رودخانه سر در آورند.

بعضی از گروه جدا شدند تا در بالادست در محلی که عرض

رودخانه کمتر بود از آن عبور کنند. پسر جوان به سوی شیوانا برگشت و گفت: این دیگر چه تکلیف مسخره ای است؟! اگر واقعا لازم است بچه ها آن سمت رودخانه بروند، خوب برای این کار پلی بسازید و به بچه ها بگویید از آن پل عبور کنند و بروند آن سمت برایتان سنگ بیاورند؟! شیوانا تبسمی کرد و گفت: نکته همین جاست! خودت باید پل خود را بسازی!

روی این رودخانه دهها پل است. این جا که ما ایستاده ایم پلی نیست! اما تکلیف امروز برای این است که یاد بگیری در زندگی باید برای عبور از رودخانه های خروشان سر راهت بیشتر مواقع مجبور می شوی خودت پل خود را بسازی و روی آن

قدم بزنی! تو این همه راه آمدی تا جواب سوالی را پیدا کنی و من اکنون می گویم که جواب تو همین یک جمله است: اگر می خواهی چون بقیه گرفتار جریان خروشان رودخانه های سر راهت نشوی، دچار فقر و فلاکت نشوی و زندگی سعادت‌مندی پیدا کنی، باید یک بار برای همیشه به خودت بگویی که از این به بعد پل های زندگی خودم را خودم خواهم ساخت و بلافاصله از جا برخیزی و به طور دائم و مستمر و در هر لحظه در حال ساختن پلی برای قدم گذاشتن روی آن و عبور از رودخانه باشی. منتظر دیگران ماندن دردی از تو دوا نمی کند. پل من به درد تو نمی خورد! پل

کیس مناسب ازدواج

گردی ، خرج برایت نمی تراشد! جوان گفت: این همه به کنار، ولی شنیده ام که عقل درستی هم ندارد! پیرزن گفت: ای وای، شما مرد ها چقدر بهانه گیر هستید، پس یعنی می خواستی عروس به این نازنینی، این یک عیب کوچک را هم نداشته باشد.

چشمش هم معیوب است! پیرزن گفت: درست است ، این هم یکی از خوشبختی هاست که کسی مزاحم آسایش شما نمی شود و به او طمع نمی برد. جوان گفت: شنیده ام پایش هم می لنگد و این عیب بزرگی است! پیرزن گفت: شما تجربه ندارید، نمی دانید که این صفت ، باعث می شود که خانمتان کمتر از خانه بیرون برود و علاوه بر سالم ماندن، هر روز هم از خیابان

پیرزن به جستجو پرداخت، دختری را پیدا کرد و به جوان معرفی کرد و گفت این دختر از هر جهت سعادت شما را در زندگی فراهم خواهد کرد. جوان گفت: شنیده ام قد او کوتاه است! پیرزن گفت: اتفاقا این صفت بسیار خوبی است، زیرا لباس های خانم ارزان تر تمام می شود! جوان گفت: شنیده ام زبانش هم لکنت دارد! پیرزن گفت: این هم دیگر نعمتی است زیرا می دانید که عیب بزرگ زن ها پر حرفی است اما این دختر چون لکنت زبان دارد پر حرفی نمی کند و سرت را به درد نمی آورد! جوان گفت: خانم همسایه گفته است که

از دفتر هم اندیشی استادان چه خبر

۴۹

په‌دیس / شماره ۲ - پاییز ۱۳۹۵

فرهنگی

مصاحبه ای با استاد نمونه بسیجی دانشگاه و قشر بسیج جامعه پزشکی استان اصفهان

آقای دکتر سلام، تشکر می‌کنم از اینکه دعوت ما را برای مصاحبه پذیرفتید.

لطفاً خودتان را معرفی کنید؟

سعید فرقانی هستم، متولد سال ۱۳۵۶ در محله زینبیه شهر شهید پرور اصفهان.

در زمینه تحصیلات و سمت آکادمیک خود برای ما صحبت کنید؟

بنده دارای دکترای تخصصی اعضای مصنوعی و وسایل کمکی با گرایش بیومکانیک از کشور انگلستان هستم،

در حال حاضر نیز مدیر گروه اعضای مصنوعی و وسایل کمکی و معاون آموزشی دانشکده علوم توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان می‌باشم.

پس از اخذ مدرک دکترا به پیشنهاد اساتید دانشگاه سالفورد، دوره فلوشیپ فوق (پسا) دکتری توانبخشی و بیومکانیک بالینی را آغاز نمودم و در طی همین دوران به کرسی هیئت علمی در این دانشگاه نائل آمدم و همچنان دارای کرسی افتخاری هیئت علمی در این دانشگاه می‌باشم.

در مورد مسؤلیتهای فرهنگی خودتان در سطح دانشگاه صحبت کنید و بفرمایید در این فعالیتهای بدنبال چه اهدافی هستید؟

در حوزه فعالیتهای فرهنگی در دانشگاه، دبیر هم‌اندیشی استادان و نخبگان دانشگاهی، مسؤل امور فرهنگی بسیج استادان دانشگاه و عضو شورای فرهنگی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان می‌باشم. همچنین عضو شورای استانی بسیج جامعه پزشکی می‌باشم.

هدف اصلی نشر معارف اهل بیت علیهم‌السلام و شکوفایی جوانان این مرز و بوم، توأم با تعهد، تخصص و تفکر انقلابی در جهت تحقق دانشگاه تمدن‌ساز اسلامی.

بفرمایید از بدو تاسیس دفتر هم‌اندیشی در دانشگاه تاکنون چه فعالیتهایی صورت گرفته است؟

از بدو تاسیس تا سال ۱۳۹۲، بیش از پانصد جلسه ویژه استادان (حدود ۲۰ هزار نفر جلسه) در حوزه مباحث معرفتی

و تربیتی، از جمله مبانی دین مدار در حوزه فرهنگ، سیاست، دین و اخلاق برگزار نمودیم. برنامه‌های قرآنی، اردوهای فرهنگی، مسابقات کتابخوانی و ... از دیگر فعالیتهای فرهنگی در آن برهه زمانی می‌باشد. در سال جاری نیز با همکاری بسیج استادان، هیات مذهبی استادان را تأسیس نمودیم.

در سال جاری برنامه‌های فرهنگی دفتر هم‌اندیشی چیست؟

برگزاری کارگاهها و کلاسهای توانمندسازی فرهنگی استادان، برگزاری هیات مذهبی استادان

شما به عنوان یکی از اعضای شورای فرهنگی دانشگاه وضعیت فرهنگی دانشگاه را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

بستگی به تعریف شما از فرهنگ دارد. اگر منظورتان دانشگاهی است که قرار است تمدن‌سازی اسلامی کند، فرهنگ ضد استکباری در آنجا حاکم باشد و استاد و دانشجو و بالاخص مسؤلین دغدغه اصلی شان، دغدغه

های فرهنگی انقلاب اسلامی باشد، در دانشگاههای کشور، وضعیت مطلوب نیست. البته فراموش نکنید که دشمن خیلی قوی وارد شده است و نباید فراموش نکنیم که دست خدا با ماست.

چه راهکارهایی برای ارتقای فرهنگی دانشگاه پیشنهاد می‌کنید؟

شاید مهمترین آن فاعلتر شدن تشکلهای دانشجویی است، البته در راستای پسوند نامشان و اهدافی که بر مبنای آن پایه گذاری شده اند.

شما مسؤل فرهنگی بسیج اساتید هم هستید چقدر با دفتر هم‌اندیشی این مسؤلیت هماهنگ است و آنجا چه کار می‌کنید؟

حقیقتش را بخواهید هر دو کار یکی است.

الگوی اسلامی – ایرانی پیشرفت در جهت اقتصاد مقاومتی: بین‌المللی سازی آموزش علوم پزشکی کشور

حبیب اله رضایی

دانشجوی دکتری تخصصی آموزش پزشکی

به این سیاست مهم بین‌المللی سازی آموزش علوم پزشکی است. بین‌المللی سازی آموزش نقطه مقابل جهانی سازی است. جهانی سازی یک پروژه از قبل طراحی شده توسط نظام سلطه است تا از طریق آن سیطره اقتصادی، فرهنگی و سیاسی و علمی اش را بر سایر کشورها گسترش دهد و تعمیق سازد و بر سلطه، استعمار و گسترش غرب حکایت دارد. این گرایش نگاهی کاملاً تجاری دارد و در ذرات خود یک ارتباط بدو

ابلاغی مقام معظم رهبری برای اقتصاد مقاومتی افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش‌بنیان در منطقه، افزایش قدرت مقاومت و کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد کشور از طریق توسعه پیوندهای راهبردی و گسترش همکاری و مشارکت با کشورهای منطقه و جهان بویژه همسایگان و استفاده از ظرفیت‌های سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای است. یکی از راهکارهایی دستیابی

اقتصاد مقاومتی روشی برای مقابله با تحریمها علیه یک منطقه یا کشور می‌باشد. اقتصاد مقاومتی به معنی تشخیص حوزه‌های فشار و متعاقباً تلاش برای کنترل و بی‌اثر کردن آن تاثیرها می‌باشد و در شرایط آرمانی تبدیل چنین فشارهایی به فرصت است. برای رسیدن به اقتصاد مقاومتی باید وابستگی‌های خارجی کاهش یابد و بر تولید داخلی کشور و تلاش برای خوداتکایی تأکید گردد. از جمله سیاست‌های

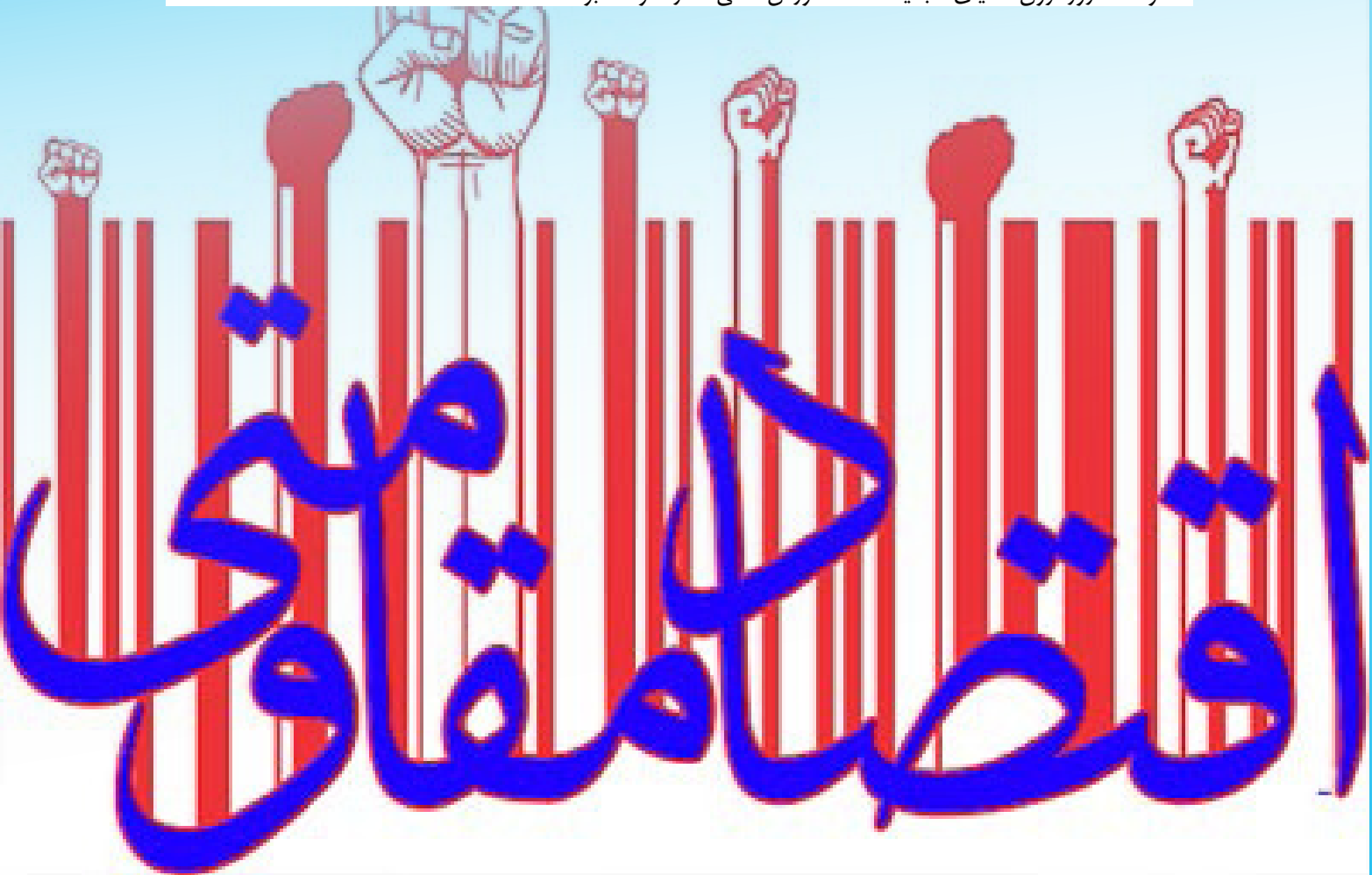

اقتصادی و سپس فرهنگی یک سویه است که طی آن اقتصاد و فرهنگ غالب، اقتصاد و فرهنگ سایرین را به شکل خود در می آورد و به عبارتی جهانی سازی آموزش به معنی مک دونالدی شدن (پذیرش ارزش های آمریکایی) است. در نقطه مقابل بین المللی شدن آموزش عالی فرایند مبادلات دوسویه ی مبتنی بر توافق و از پیش برنامه ریزی شده در سه محور آموزش، پژوهش و خدمات بین دانشگاهها، دانشکده ها و موسسات آموزش عالی کشورهاست که در قالب آن، بده بستان کشورها یا تعامل بین کشورها صورت می گیرد. بین المللی شدن ناشی از تحولات روزافزون دنیای جدید

مانند گسترش شبکه های ارتباطی، ارتباط آسان تر و بیشتر مردم در سایر نقاط جهان، رشد فناوری در تمام ابعاد و به هم پیوستگی بیشتر دنیاست. این رویکرد بر مبنای اندیشه های انسان گرایانه، رهایی بخش، بین المللی و آگاهی جمعی بشری شکل گرفته است. بین المللی شدن حاصل روند تکامل زندگی اجتماعی بشر و قوت یافتن تعاملات میان جوامع و فرهنگ ها است. بین المللی شدن روندی است که باعث ایجاد تعامل و وابستگی متقابل میان حقایق، دیدگاهها و مفاهیم می شود و روشی است که وابستگی متقابل را دامن می زند. کشور ایران با بین المللی سازی آموزش عالی قادر خواهد بود که

به اهداف کلانی مانند حضور در عرصه های آموزشی منطقه ای و جهانی، ارتقای منابع انسانی بخش آموزش عالی سلامت، خلق ثروت دانش بنیان در عرصه آموزش عالی سلامت، حرکت به سمت مرجعیت علمی در سطح ملی، منطقه ای و بین المللی، افزایش سهم تولیدات علمی کشور در جهان، ایجاد شبکه علمی از سفیران ایران در کشورهای دنیا، ارتقای جایگاه زبان فارسی در دنیا و توانمند ساختن کشورهای مسلمان برسد همچنین این مهم کمک خواهد نمود که وابستگی کشور به درآمدهای نفتی کمتر شود.

سخنی چند از بزرگان

سعادت دیگران
بخشی مهم از
خوشبختی ماست
(رنان)

ما دیگران را فقط تا
آن قسمت از جاده
که خود پیموده‌ایم
می‌توانیم هدایت
کنیم
(اسکات پک)

آدمی ساخته‌ی افکار
خویش است، فردا
همان خواهد شد که
امروز می‌اندیشیده
است
(موریس مترلینگ)

اگر خاموش باشی تا
دیگران به سخنت
آرند، بهتر که سخن
گوئی و خاموشت
کنند
(سقراط)

امکانپذیر است که یک میلیون
حقیقت را در مغز انباشت ولی هنوز
بیسواد بود
(آلک بورن)

به نیکی گرای و میازار کس
ره رستگاری همین است و بس
(فردوسی)

ویژه زوجهین

حبیب اله رضایی
دانشجوی دکتری تخصصی آموزش پزشکی

آیا میدانستید زنانی که در خانه پرخاش و داد می زنند کمبود محبت شدید از طرف همسر دارند؟

برای آرامش همدیگر محبت خرج کنید.

آیا میدانستید آرامش را مرد به زن می بخشد و زن آنرا در خانه و پین کودکان تقسیم می کند.

آرامش را به همدیگر هدیه دهید.

آیا می دانستید صحبت در مورد احساسهای درونی پین زن و مرد باعث ایجاد ثبات و امید در زندگی می شود؟

با همدیگر حرف بزنید. بدون مکالمه، عشق به چان کردن می افتد.

آیا می دانستید یکی از نیازهای بارز زنان و مردان شنیدن تمجید و تعریف از سوی همسر است؟

خوبی های همدیگر را به زبان آورید.

آیا میدانستید نوازشهای محبت آمیز از مسکن های قوی بهتر عمل می کند؟

دوای درد همدیگر باشید.

